

Mag. St. Dr.

390921

I

RUDIMENTA
GEOGRAPHICA,
S I V E

Brevis, facilisque
METHODUS
Juventutem Orthodoxam
Notitiâ Historicâ
imbuendi, 1

Pro Gymnasiis Societatis JESU,
Authore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM QUINTUM

L U B L I N I

Typis Collegii S. R. M. Societatis JESU,
Annô Domini 1761.

PRÆFATIO.

Cum Geographia alter Historiæ sit oculus, nec
parum lucis afferat Pœsi, quintum hoc Opu-
sculum Geographicum eorum potissimum usui
destinandum censuimus, qui in Gymnasiis nostris
quartæ Classi sunt adscripti, ac proinde Historiæ
simul ac Pœticiæ peculiarem dant operam. Equi-
dem haud desunt, hoc præsertim tam erudito sa-
culo, Libri & Institutiones Geographiciæ omnibus
sanè numeris absoluta. Verùm ob id ipsum ad
tyronum captum minùs sunt accommodata. In
prima tamen Opusculi hujus parte Quæstiones
quasdam Mathematicas de Geographiâ præmit-
tendas duximus; non ut in iis enodandis accur-
atiusque exequiendis multum laboris ac temporis
ponant Discipuli; sed ut rudi saltem rerum istarum
notitia imbuti, quæ in altera ejusdem Opusculi
parte proponuntur, faciliùs possint comprehendere.
Plurima porrò hic prætermittuntur, quæ alii Geo-
graphi fusè recensent, ne Pœseos tyrones, pluribus
alioquin occupationibus scholasticis distenti, nimi-
a rerum mole obruantur. Unde quod aliàs semel
atque iterum præfati sumus, hic denuò juro at re-
petere, nimirum Opuscula hæc nostra omnia ni-
si Rudimenta ac Progymnasmata quedam ef-
se, quibus Juventutem nostram Gymnasticam
ad decretoria Academicorum certamina præ-
paramus atque instruimus.

RUDI-

RUDIMENTA GEOGRAPHICA.

P A R S I.

De Globo.

C A P U T I.

De Globo ejusque partibus generatim.

1. *Quid est Geographia?*

Geographia a terra & scribo nomen trahens
descriptio terræ est.

2. *Ecquod Geographiam inter & Cosmogra-
phiam discrimen?*

Cosmographia non terram tantum, sed mun-
dum hunc aspectabilem universum, quidquid
nempe cæli terræque ambitu continetur, de-
scribit.

3. *Quid est Sphæra armillaris?*

Instrumentum est mathematicum ex variis cir-
culis, armillarum instar artificiosè inter se in-
flexis, coagmentatum, cælum simul, terram-
que referens.

A2

4. *Quid*

4. *Quid est Globus artificialis?*

Est effigies quædam Globi naturalis, seu terrestris, seu siderei.

5. *Quot circuli primarii in Sphæra æquæ ac Globo utroque numerantur?*

Decem; sex nempe maximi sive majores & quatuor minores.

6. *Quinam majores sex?*

Æquator, Horizon, Meridianus, Zodiacus, Colurus Æquinoctialis & Colurus Solstitialis; qui duo tamen ad institutum nostrum minùs sunt scitu necessarii. Omnes hi circuli dividunt Globum in duas partes æquales.

7. *Quinam minores quatuor?*

Duo Tropici, & totidem Polares, qui Globum in duas secant partes inæquales.

8. *Quot gradus circulus quivis complectitur?*

Trecentos & sexaginta.

9. *Quid quadrans est? quid semicirculus & Hemisphærium?*

Quadrans quarta circuli pars est. Semicirculus sive Hemicyclus est circulus dimidiatus. Hemisphærium autem dimidium sphæræ.

10. *Quid est centrum?*

Est punctum in sphæra aut circulo medium, à quo omnes lineæ ad peripheriam ductæ sunt æquales.

11. *Quid est Diameter? Quid Semidiameter?*

Diameter à metior; est recta quæcunque lineæ per

per centrum ducta, & in utraque circuli superfacie terminata, cujus dimidium dicitur Semidiameter.

12. *Quid sunt linea & circuli paralleli?*

Qui æquali undique spatio abs se invicē distant.

13. *Quot sunt circuli paralleli in globo?*

Quamquam plurimi hujusmodi circuli describi possint; ad confusionem tamen vitandam octoni ab Æquatore ad Polum Arcticū totidemque ad Antarcticū per denos quosque Meridiani gradus duci solent, ut gradus eō distinctius numerari, indeq; terræ latitudo dignosci possit.

14. *Cur Globi figura rotunda est?*

Quia terra, quam repræsentat, pariter rotunda est.

15. *Unde verò constat, terram esse rotundam?*

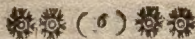
Ex eclipsibus præcipuè Lunarib9, ubi terra umbram rotundā projicit in Lunam, id quod fieri haud posset, nisi terra pariter rotunda esset.

16. *Cur montes præalti nil obstant terræ rotunditati?*

Quia hi, cum toto terrarū orbe comparati, sunt instar arenularum, Globo adhaerentium.

17. *Quid sunt Poli & Axis mundi?*

Cum corpora coelestia motu continuo & velocissimo ab Oriente in Occidentem quatuor & viginti horarū spatio circumagantur, necessarium meridiem ac septentrionē versus duo debent esse puncta immobilia, in quibus tanquā

cardinibus cœli machina circumvolvatur. Hæc puncta sive cardines vocantur Poli à verto. Linea porro ab uno Polo ad alterum imaginatione nostra per terræ centrum traducta, vocatur *Axis mundi*, sicut enim rota circum axē, ita cœlum circū lineam illā imaginariam vertitur rotaturq; terra semper manente immota.

18. *Quod sunt Poli?*

Duo, Arcticus ab *ursa*, sive Borealis, & Antarcticus sive Australis. Ille semper supra, hic semper infra nostrum Horizontem fixus hæret.

C A P U T II.

De Æquatore & Zodiaco.

1. *Quid est Æquator?*

Est circulus maximus, ab utroque Polo æqualiter, hoc est, gradibus nonagenis distans, Globumque in duo hemispheria, Boreale & Australe dividens. Dicitur quoque *Æquinoctialis*, quia sole Æquatorem attingente, dies noctibus sunt æquales. Hunc nautæ *lineam* appellant.

2. *Quid est Zodiacus?*

Zodiacus ab *animal*, est latus ille circulus in Sphæra, ex obliquo bis interfecans Æquatorem, à quo ex una parte septentrionē versus usque ad Tropicum Canceri, ex altera versus meridiem usque ad Tropicum Capricorni declinat.

3. *Quid est Ecliptica?*

Est circulus per medium Zodiacum ductus, qui
etiā

etiā *orbita* seu *via Solis* dicitur, quia per hunc Sol quotidie uno prope gradu ab Occidente Orientem versùs progreditur, donec duodecim Zodiaci signa peragendo cursum annum trecentis sexaginta quinque diebùs & sex fermè horis absolvat. Ecliptica porrò dicitur à *deficio*, quia in hac fiunt eclipses Solis & Lunæ, quoties in eadē sibi vel occurrunt, vel opponūtur.

1. *Quanam duodecim illa signa?*

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraq; Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces. Priora sex dicuntur Borealia, posteriora Australia. Ex his signa verna sunt: Aries, Taurus & Gemini. Æstiva: Cancer, Leo & Virgo. Autumnalia, Libra, Scorigo, & Arcitenens. Hyemalia: Caper, Amphora & Pisces.

1. *Cur Zodiacus in Globo quoque terrestri describitur?*

Tametsi & hic & alii circuli in cœlesti potiùs Globo mente & cogitatione nostra describi soleant; tamen terrestri quoq; Globo respondent. Ac Zodiacus quidem hyemis æstatisque vicissitudines, dierū ac noctiū incrementa aut decrementa, itē ubi, quo, quantoque tempore Sol quorundam populorum vertici rectā incumbat, ob oculos ponit &c.

C A P U T III.

De Meridiano.

1. *Quid est Meridianus?*

Est circulus maximus, qui per utrumque Polū transiens Equatorē ex transverso intersecat, orbemq; in duo hemisphæria, Orientale nempe & Occidentale æqualiter dividit. Dicitur Meridianus, quòd Sol diurno motu ab ortu in occasū tendens, ut primū attigerit hunc circulum, omnibus sub eodem Meridiano Boream vel Austrum versūs positis, meridiem afferat.

2. *Qua ratione & cur Meridianus mutabilis est?*

Licet in Globo æneus ille circulus persitet immobilis; tamen si Globus vel tantillū Ortum aut Occasum versūs moveatur, alius continuò erit Meridianus, ut proinde quot in Equatore puncta, tot possint esse Meridiani, quorū omnium vices obit immobilis ille circulus.

3. *Quot meridiani Globo inscribi solent?*

Sex & triginta per denos quosque Equatoris gradus ducuntur, quorum unus dicitur *Meridianus primus*; quia ab hoc initium fit numerandi gradus longitudinis, ab Occidente Orientē versūs. Hunc alii per Insulas Azores, alii per Hesperides sive Promontorii viridis, alii per Insulas Canarias, Tenerifam, Palmam, vel Ferri &c. ducunt.

4. *Quid est Circulus horarius in Sphæra vel Globo?*

Est parvulus ille circulus meridiano infixus, inque horas bis duodenas distributus cum indice mo-

ce mobili, qui si ritè aptetur, monstrat, quoto
ubique terrarum sit hora.

C A P U T IV.

De Horizonte.

1. Quid est Horizon.

Horizon à *definio, termino*, est circulus maximus, universam mundi sphaeram ita dividens, ut alterum hemisphaerium super terram exstet, alterum sub terra condatur. Et hunc in Globo exhibet latus ille circulus ligneus, totum globum ambiens, cui inscribi solent 32. Venti, ac proinde omnes Plagae mundi: ite Calendarium Romanum & 12. signa caelestia, in tricenos singula gradus distributa, ut inde inquiri possit, quoto in gradu cujusque signi Sol qualibet die assignata consistat.

2. Quod praecipuum Horizonti officium?

Ortum & Occatum Solis, ac proinde dierum & noctium quantitatem & varietatem ostendit.

3. Quid nominis est Zenith & Nadir?

Zenith nomen Arabicum latinis est caeli punctum, cujusque vertici rectam incubens. Nadir contra est punctum è diametro oppositum, Antipodum cervicibus imminens. Illud vocari quoque soleat *punctum verticale*, hoc punctum *pedale*.

4. Cur Horizon circulus est mutabilis?

Sicut Meridianus aeneus omnium meridianorum, ita Horizon ligneus in Globo vice supplet omnium Horizontium, qui ad minimam loci mutationem

tionem pariter mutantur non quidē physicē,
& ad oculum, sed mathematicē & secundū
rationē. Unde duplex est Horizon, sensibilis si-
ve apparens & intelligibilis sive verus. Prior
est omnis ille terræ, cœliq; tractus, qui in paten-
ti campo undiq; in oculos incurrat, ita ut cœlū
terræ circumcirca adhærere videatur, Posterior
est circulus ille maximus, qui imaginatione
nostra per centrū terræ transiens totam mundi
sphærā in duo hemisphæria superius & inferi-
us dividit.

C A P U T V.

De Tropiciis.

1. Quid sunt Tropici?

Sunt circuli minores, ab Æquatore tres & vi-
ginti gradus cum 30. minutis distantes, ultra
quos sol nunquā progreditur, sed ut primū il-
luc pervenerit, mox cursū sistens retrorsū se
convertit; quamobrem Tropici, à Græco verbo
verto vocantur.

2. Quot sunt Tropici?

Duo, Tropicus nempe Cancrī sive æstivus, &
Tropicus Capricornī sive hybernus.

3. Quis cursus Solis annuus?

Ineunte vere annoquē Astronomico, triū men-
sium spatio ab Æquatore Septemtrionē versū
Sol progreditur ad Tropicū Cancrī, ab hoc to-
tidem mensibus regreditur ad Æquatorem, in-
deque

deque tertio trimestri Austrū versū ad Tropi-
cum Capricorni, à quo quarto trimestri revera-
tū ad Equatorem & principium Arietis.

C A P U T VI.

De Circulis Polaribus.

1. *Quid sunt Circuli Polares?*

Sunt duo circuli minores, tribus & viginti gra-
dibus & 30. minutis à suo quisq; Polo distantes,
quorū alter, qui Polū Arcticū ambit, Arcticus
sive Borealis, alter verò, qui Polo Arctico op-
ponitur. Antarcticus sive Australis appellatur.

2. *Num hi, aliqui circuli à nobis descripti re ipsa in cælo terravè inveniuntur?*

Minimè; sed sola ratione & imaginatione eos
concipimus.

3. *Quem in finem iidem fuere excogitati?*

Ut eorum adminiculo Globi partitionē facilius
animo concipere possimus & comprehendere.

C A P U T VII.

De quatuor mundi cardinibus sive plagis.

1. *Quanam quatuor plagæ seu cardines mundi?*

Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies,
quas omnes Equator & Meridianus in Horizonte
designat. Oriens quoque dextra, & Occidens
laeva mundi plagæ à Geographis appellatur.

2. *Quæ plagæ intermediae?*

Hæ quaternis illis plagis cardinalibus interja-
cent, suntque universim duodeviginti, è qui-

bus itidē quatuor præcipuè attendi debent, Oriens nempe & Occidens æstivus, ubi Sol in Solstitio æstivo oritur & occidit. Oriens itē & Occidens hyemalis; ubi Sol in Solstitio hyemali oritur & occidit. Omnibus his plagis respondent venti, quorum quatuor Cardinales & 28. intermedii, universim 32. numerantur.

C A P U T VIII.

De Longitudine & Latitudine locorum.

1. *Quid est latitudo loci?*

Est distantia loci ab Æquatore versùs Polum Arcticum, vel Antarcticum. Illa Borealis, hæc Australis est latitudo.

2. *Quid est longitudo loci?*

Est distantia cujusque loci à primo Meridiano ortum versùs usque ad Meridianum loci.

3. *Unde initium ducitur numerandi gradus Latitudinis & Longitudinis?*

1. Gradus Latitudinis numeramus in Meridiano, incipiendo ab Æquatore Polum versùs. 2. Gradus Longitudinis numeramus in Æquatore, incipiendo à primo Meridiano, & ab Occidente Orientem versùs progrediendo.

4. *Undenam appellatio Latitudinis & Longitudinis?*

Licet Globus per se nec Latitudinē habet, nec Longitudinem, quia tamen spatiū terræ nobis cognitæ occasum inter & ortū à Lusitania per

Euro-

Europam & Asiam ultra Sinas protensum longius est, quàm alterum, ab ultimis Sueciæ finibus usque ad extremam Africæ oram meridiè versùs porrectum, ideò illud *Longitudinem*, hoc verò *Latitudinem* appellabant veteres.

5. *Quid est elevatio sive altitudo Poli?*

Est Poli ab Horizonte distantia, quæ semper latitudini loci æqualis est; nam quot gradibus vertex loci ab Æquatore, totidem Polus ab Horizonte distat.

6. *Quæ Poli altitudo sub Æquatore habitantibus? Et quid est sphaera recta?*

Illis nulla esse potest Poli altitudo, cum uterque Polus Horizonti incumbat, ac proinde neuter attollatur. Atque hic situs Globi sphaera recta appellatur, quando nempe uterque Polus Horizonti, & Æquator vertici incumbit.

7. *Quam Poli altitudinē haberent, si qui sub Polis ipsis habitarent? Et quid est Sphaera parallela?*

His summa esset altitudo Poli, utpote qui rectà vertici immineret: Æquator autem & Horizon ibi concurrerent, essentque paralleli, ac proinde Sphaera parallela.

8. *Quam demum Poli altitudinē habent, neque sub Polo, neque sub Æquatore, sed utrique oblique interjacent? Et quid est Sphaera obliqua?*

His alia atque alia est Poli altitudo, prout nēpe à Polo minùs, magisque sunt remoti. Quò propinquior autem regio quædam polo est, eò

ma-

major ibi est altitudo Poli. Omnis porro hic
Globi situs Sphæra obliqua dicitur.

CAPUT IX.

De Zonis.

1. *Quid sunt Zonæ?*

Sunt spatia quedam, seu circuli lati, Equatori paralleli, inter 2. Tropicos & Polares circulos comprehensi, quibus veluti cingulis & fasciis totus Globus terrestris circumdatur & cingitur

2. *Quot sunt Zonæ?*

Quinque à Geographis numerantur. Dux frigida, Septentrionalis & Australis. Dux temperata, itidem Septentrionalis & Australis, & una torrida.

3. *Quid sunt Zona frigida?*

Quæ inter circulos Polares & Polos ipsos locatur, ob Solis diuturnam absentiam, & remotionem nimiam immodico frigore vexantur,

4. *Quæ sunt Zona temperata?*

Quæ Tropicos inter ac Polares circulos quasi in medio frigus inter & calorem posita sunt, unde & temperata dicuntur.

5. *Quid est Zona torrida?*

Est spatium inter duos Tropicos comprehensum, & ab Equatore bifariam divisum, cujus pars, quæ ad Septentrionem vergit, Torrida Borealis, quæ ad plagam Meridionalem, Australis dicitur.

6. Cur

6. *Cur vocatur torrida*

Quodd continuo Solis, nunquam id spatium egredientis, ardore quasi torreri, atque idcirco à nemine inhabitari posse olim putabatur. Verum passim à mortalibus incolitur, longioris temperie noctis, crebrisque imbribus nimium calorem mitigantibus.

C A P U T X.

De diversis anni temporibus in diversis Zonis.

1. *Qua anni tempora Zona torrida incolis accidunt?*

Qui sub ipso Aequatore habitant, duas quotannis habent æstates, quia Sol bis eorum vertici incumbit, & duas quasi hyemes; quando nempe Sol versùs Tropicos recedit.

2. *Quanam anni mutationes in Zonis frigidis?*
Hic ob nimiam Solis remotionem perpetua ferè hyems est, frigusque ingens.

3. *Qua anni, temporumque vicissitudines accidunt Zona temperata incolis?*
His quatuor sunt anni tempora, Hyems nempe, Ver, Æstas, & Autumnus.

4. *In qua Zona continetur Germania Polonia & Ungaria?*

In Zona temperata Septentrionali.

5. *Quando nostris in regionibus initium est hyemis, Veris, Æstatis & Autumnus?*

Hyems

Hyems initium sumit 21. Decembris, quando Sol Tropicum & signum Capricorni attingit. Ver autem 21. Martii, quando Sol Equatorem & punctum Arietis ingreditur. Æstas verò 21. Junii, quando Tropicum & signum Canceri; Autumnus demū 23. Septembris, quando Sol ad æquatorem reversus, signum Libræ subit.

C A P U T X I.

De Climatis.

1. Quid est Clima?

Clima ab *inclino*, minor Zona, sive terræ spatiū est datus parallelis comprehensū, in quo dies longissimus dimidiā semper horā crescit. Hæc portò climata ab Equatore ad circulos Polares gradatī descendunt, ita ut inter Parallelū extremū unius, & extremum alterius climatis dies longissima differat semihorā. Quòd propius tamē hæc climata ad circulos Polares accedūt, eò sunt contractiora; Nam clima primū & Equatori proximū gradus 8. & 25. minuta, in Meridiano numeranda, sequētia gradus semper pauciores; postreā verò nō nisi minuta aliquot, caq; identidē pauciora latitudine sua continēt.

2. Quid sunt climata?

Quatuor & viginti Septentrionalia, & totidem Australia. Cū enī ab Equatore, ubi dies perpetuū est 12. horarum, usque ad circulum Polare, ubi dies longissimus & 24. horarum, dies crescat

quando
attingit.
uatorem
verò 12.
Canceris
ando Sol
ē subit.

crescat horis duodecī sive 24. semihoris, totidē hodierni Geographi numerant climata. A circulo verò Polari ad ipsum usque Polum sex alia climata statui possunt, in quibus differentia nō est semihorarū, sed mensium, ut nempe in fine primi climatis, dies longissimus sit unius mensis, duorū in secundi, triū in tertii, quatuor in quarti, quinque in quinti, & in fine sexti, sive ad Polum ipsam sex mensium.

3. Undenam sciri potest, quoto sub climate quilibet locus situs sit?

rra spa-
s, in quo
crescit.
culos Po-
arallē
climatis
propius
accedū,
ū & B.
nuta, in
s semper
aliquot
continēt.

Supputandæ erunt semihoræ, quibus dies longissimus superat diē Æquinoctialē sive 12 horarum; si enī hunc superat semihoris octonis, uti in plerisq; Germaniæ, Poloniæ & Hungariæ locis, hæc sub octavo sunt climate, si septenis, 2-ut novenis, sub septimo aut nono erūt climate.

C A P U T XII.

De diversis effectibus cursûs Solaris.

1. Unde dies & nox oritur?

toridem
dies per
lum Ro-
um, die
crescat

A solis vel præsentia, vel absentia. Quamdiu enim Sol supra Horizontem nostrum moratur, dies est; nox verò, quamdiu infra eundem delitescit.

2. Quantum diei noctisque spatiū sub ipsis Polis? Dies ibi sex mensium est, hocque elapso nox semestris ingruit.

3. Undenam tam longa dies?

B

Inde,

Inde, quod Sol sex mensibus supra Horizontē, qui cum Æquatore ibi parallelus est, commoretur, perpetuūque in orbem circumiens, sex signa percurrat, donec infra Horizontem sex mensibus latens, noctem semestrem efficiat, ut in Sphæra parallela ad oculum patet.

4. *Quæ dierum noctiumque diversitas in Zonis frigidis?*

Pro varietate climatum dies ibi longissimus est vel 5. vel 4. vel 3. vel 2. vel unius mensis, ut supra dictum est. idemque de noctibus, quæ quod longiores sunt, eò dies breviores.

5. *Quàm longa dies & nox sub Æquatore habitantibus*

His anno toto dies noctibus sunt æquales, sive 12. horarum, uti in Sphæra recta videre licet.

6. *Quantum diei noctisque spatium sub Zonis temperatis?*

Variū pro varietate climatum. Sic sub climate vicesimo quarto & ultimo ultra Sueciam dies longissimus est 24. horarū, apud nos verò sub climate octavo dies longissimus est 16. horarum.

7. *Cur dies versus Circulos Polares magis semper magisque crescunt?*

Ob majore Poli, atque adeo Tropici altitudinē, quæ ubi Sol attigerit, longissimū efficit diem.

8. *Quid est Aurora? quid Crepusculum?*

Aurora est prima diei lux ad Orientē ante Solis adventū conspicua, quando Sol decē & octo gradi-

gradibus ab Horizonte distat, eoque magis au-
gescit, quod Sol Horizonti sit propinquior. Cre-
pusculum verò est lux illa, quæ post Solis occa-
sum conspicua sensim minuitur, donec tandem
Sole infra Horizontem decem & octo gradi-
bus depresso, penitus evanescat.

9. *Quinam Ascii, Periscii, Heteroscii, &
Amphiscii?*

Ita distingvi solent terræ incolæ pro diversita-
te umbræ, quæ tempore meridiano projiciunt,
Ascii sive umbræ carentes sunt, qui nullam ha-
bent umbram meridianam. Tales sunt omnes
Zonæ torridæ incolæ, quoties Sol verticem eorū
transit. Periscii sunt, quorū umbra in orbem
spargitur. Tales forent, qui directè sub Polis ha-
bitarent, & spherâ haberent parallelâ. Hetero-
scii sunt, qui umbrâ meridianâ semper projici-
unt vel versùs Boreâ, vel versùs Austrū. Tales
sunt, qui degunt in Zonis temperatis, vel fri-
gidis extra Polos: nam qui Boreales incolunt
Zonas, semper projiciūt umbrâ versùs Septem-
trionem: qui verò australes, versùs meridiem.
Amphiscii sunt, quorū umbræ meridianæ mo-
dò sunt Boreales, modò Australes, prout nem-
pe Sol nunc signa Borealia, nunc Australia per-
currit. Tales sunt omnes, qui intra Zonam tor-
ridam, & non sub ipsis Tropicis habitant.

10. *Quinam Periæci, Antæci, & Antipodes?*

Periæci à circa & habito sic dicti sunt, qui sub
Bz codē

eadē Meridiano & Parallelo habitant, ita tamē,
ut in Parallelo unus distet ab altero 180. gradi-
bus, & in Meridiano inter utrumq; medius sit
idem Polus. His idem clima, eadē Poli altitu-
do, eadem anni tempora. At quando uni me-
ridies, alteri media nox est.

Antarci, quasi contra habitantes sunt, qui sub
eodem quidē Meridiano, sed sub diversis Paral-
lelis æqualiter ab Æquatore versùs utrūq; Po-
lum distantibus habitant. His simul medius di-
es & media nox est; at cū dies crescunt Bore-
alibus, Australibus decrescunt; & cū ver illis,
his autumnus, cūq; illis æstas, his hyems est &c.

Antipodes à *contra*, & *pes*, à *terra* sunt, qui
pedes nobis directè obvertunt, atque in eodem
quidem meridiano, sed in diverso sunt hemi-
sphærio. Hi nobiscum eundē habent Horizon-
tem, sed diversam ejus faciem, & æqualē Poli
altitudinem; sed Australem illi, nos Borealem.
Cū Sol illis oritur, nobis occidit, cū illis
meridies, nobis media nox est; cū illis dies a-
ut nox longissima, nobis brevissima; cū æstas
illis, nobis hyems ingruit &c.

C A P U T XIII.

De usu Globi.

i. Quo pacto ritè collocandus Globus?

1. Globum colloca in mensa aut tabula plana,
Ita ut ejus Horizon sit mundi Horizonti paral-
lelus.

telus. 2. Polum pro loci tui, ubi versaris, latitudine attolle ab Horizonte. 3. Ita Globū converte, ut meridianus respondeat lineæ meridianæ, quā monstrat pyxis nautica, in Basi Horizontis locata; Polusque Arcticus respiciat Septentrionē, Antarcticus Meridiē. Si desit acus magnetica correcta, aut alia linea meridianæ in plano ducta, servire utcūq; poterit structura templorū antiquiorū, in quibus ara summa constructa est ad orientem.

2. *Qua ratione altitudo Poli sive latitudo cujuslibet loci inveniri potest in Globo?*

Verte Globum, donec locus, cujus latitudinem inquiris, subjaceat Meridiano æneo, in quo si numeraveris gradus ab Æquatore usq; ad locū datū, habebis latitudinē quæ sita, simulque Poli altitudinem,, quæ semper latitudini æqualis est. Unde inventa loci latitudine, attolle totidem gradibus Polum ab Horizonte, locumque subde Meridiano, & in hoc Polo Horizontem versūs numera & habebis altitudinem Poli.

3. *Quomodo inveniendæ longitudo diei?*

Locum, cujus longitudinem scire cupis, applica Meridiano æneo Globi: inde in Æquatore numera gradus usque ad primū Meridianum versūs occasum (vel si à primo Meridiano numerandi initium sit, ortum versūs) & habebis longitudinem quæ sitam.

4. *Quo pacto inveniendus loci Horizon & Meridianus?*

B3

Attolle

Attolle Polū, prout loc9 dat9 exigit; tum locū hunc subijce Meridiano, ut Globi verticē occupet, & habebis Horizontē simul ac Meridianū.

5. *Qua ratione possum cognoscere, quota ubi vis terrarum quovis tempore sit hora?*

Locum, quē incolis, colloca sub Meridiano æneo, & indicem horariū applica horæ datæ in tuo loco. Inde si scire cupis horam in plagis orientalibus, volve Globū ab oriente versū occidentē; versū orientē verō si horam quæris in plagis occidentalibus, donec locus, cujus hora indagas, subiaceat Meridiano æneo. Tunc enim index horarius monstrabit horam quæsitā.

P A R S II.

De Mappis seu chartis Geographicis.

C A P U T I.

De Planisphario terrestri.

1. *Quid est Planispharium terrestre?*

Est mappa sive charta Geographica universalis, quæ totum terrarum orbem in plano depictum exhibet.

2. *Ecquodnam discrimen Globum inter & Planispharium?*

Ille terrarum orbem in Globo & Sphæra; istud eundem orbē in duo hemisphæria divisum in plano sive charta ita exhibet, quasi Globus in geminas æqualiter dissect9 sit partes, ambæque juxtim jaceant.

3. *Quid*

3. *Quid sibi volunt diversa linea in Planisphærio descripta?*

Hæ vices subeunt circulorum in Globo descriptorum, uti sunt Equator, ejusq; Paralleli, sive Equatores secundarii 16. per denos quosq; Meridiani gradus ducti; Meridianus primus, & secundarii 34. Duo item Tropici & totidem Polares. Equator ab occasu in ortum per utrumque hemisphærium rectæ, sed crassioris instar lineæ extenditur, & in 360. gradus, quorū 180. in uno, totidēq; in altero sunt hemisphærio, dividitur, initio facto à primo meridiano. Meridianus hic ambit utrumque hemisphæriū ita ut duo appareant Meridiani, qui tamen ita sunt considerandi, tanquā in unū coaluissent. Meridiani secundarii sunt lineæ incurvæ intra Meridiani primarii ambitum per denos quosque Equatoris gradus ductæ versùs utrumque Polum, ubi lineæ hæ omnes concurrunt, si tabulæ sint rotundæ; non item si quadratæ. In Planisphærio porro Parallelos arctiùs in medio conjungi, disjungi verò in extremitate necesse est, id quod in Globo minimè accidit.

C A P U T II.

De mappis Geographicis generatim.

1. *Quid est Chorographia? quid Topographia?*
Chorographia est regionis descriptio; Topographia verò est peculiaris cujusdam loci, v. g.

urbs cum jacente tractu descriptio.

2. *Quid est mappa seu charta Geographica?*

Est accurata situs terræ, vel ejus partium in plano & charta adumbratio.

3. *Quotuplicis generis sunt mappa?*

Duplicis; alix enim sunt universales, quæ orbem terrarum universum depictum exhibent; alix particulares, & hæ vel *maiores*, in quibus majores orbis partes, ut Europa, Asia, Africa, America depinguntur, vel *minores*, in quibus vel Regnum quoddam, aut Provincia, vel regionis duntaxat pars, tractusvè delineatur.

4. *Quid in mappis universalibus præcipue attendendum?*

In harum, imò & quarumcunque mapparum aspectu facies ad Polum Arcticum, sive Septentrionem, qui in superiore parte mappæ inscribitur, convertenda est; sic enim ad dextram erit ortus, ad sinistram verò occasus, Inde quoque patebit, quæ regiones cum præsentē hac comparatæ, sint orientales, quæ occidentales, Boreales vel Australes. Considerandum item, quæ regiones cis aut ultra Equatorem, quæ ad dextram primi Meridiani; quævé ad sinistram. Dein qua sub Zona aut climate sit quælibet Regio, quæ ejusdem latitudo & longitudo Geographica, vel etiam Physica, hoc est, quot contineat miliaria in longitudine, latitudine & circuitu; quæ loci hujus ab altero distantia &c.

5. *Qua*

5. *Qua ratione in mappis invenienda longitudo
& latitudo loci?*

Longitudinē indicant lineæ transversæ, Equatori, aut ejusdem Parallelis respondentes, dux ad supernam, infernamque mappæ orā ab ortu in occasū ductæ *Scala longitudinis*, quod in iis numerantur gradus *longitudinis*, vocari solent. Quæ verò lineæ in dextro sinistroque mappæ margine à Septentrione in Meridiē ducuntur, ac Meridiano respondent, appellantur *Scala latitudinis*, sive quod idem est *elevationis Poli*.

6. *Cur mappis plerisque pyxis nautica, vulgò
compassus appingi solet?*

Ut lingulæ, quæ lilii formā refert, semperque Septentrionem respicit, beneficio, mappa ad quatuor mundi plagas aptari possit. Quanquā plerumque pars mappæ superior Septentrionem, inferior Meridiē, sinistra Occasum, dextima; Ortum teneat.

7. *Quo pacto Regiones, earumque limites, urbes
item & Pagi &c. discerni possunt?*

Limites punctis indicantur; regiones verò ipsæ diversis discriminantur coloribus. Urbes turribus, nec rarò castella, oppida, arces, monasteria, pagi, &c. certis quibusdā notis discernuntur.

8. *Qua ratione locorum distantia indagari
potest?*

Per scalam milliarium, mappis plerisque apponi solitam.

CAPUT

CAPUT III.

De variis dimensionibus Geographicis.

1. Quid est Gradus?

Est trecentesima sexagesima circuli pars.

2. Quot miliaria Germanica continet Gradus? Quindēcim; quod tamen de gradibus in circulis maximis intelligendū; nam in minoribus, quales sunt Paralleli, Tropici &c. Gradus quilibet eō pauciora continet miliaria, quod propius circuli illi ad Polum accedunt.

3. Quot miliaria Germanica trecenti & sexaginta illi gradus conficiunt? Quot Hungarica? Quinquies mille & quadringenta., tot enim miliaria, totus terrarum orbis complectitur.

Hungarica 3600.

4. Quid milliare Germanicum? quid Polonicum? Hungaricum? quid Gallicum? quid Italicum? Germanicum duarum est horarum, Polonicum unius, Hungaricū trium, sesquihoræ Gallicū, Italicum ferè semihoræ. Advertendum tamen, nullam fere gentē æquis ubique uti intervallorū dimensionib9; nam sicut Germanis præ regionū diversitate miliaria alia sunt majora alia minora, alia cōmunia, quorū quindēcim unum constituunt gradum in circulis majoribus, ita Hispanis quoque & Gallis leuca & miliaria aliis gentibus sunt inæqualia.

5. Quid & quotuplex est Minutum?

Minuta

Minuta alia sunt horaria, alia Geographica

Minutū Geographicū est sexagesima pars gradus constans dimidiā horā sive quarta parte miliaris Germanici. Minutum horariū est sexagesima pars horæ, quod minutum dividitur in minuta secunda, & secundum in tertia.

6. *Quomodo scala milliarium applicanda?*

Unus circini pes uni, alter alteri loco, cujus distantia quæritur, insigatur. Inde circino scalæ milliarium admoto, mox patebit, quorū miliaribus locus unus ab altero sit sejunctus.

7. *Quæ sunt minores mensuræ, ex quibus tanquā partibus milliare constat?*

1. Granum hordei secundū latitudinē dispositum. 2. Digitus. 3. Palmus, qui duplex est major sive *Spithamæ* duodecim digitorū, & minor quatuor digitorum. 4. Pes. 5. Passus, qui itidem duplex est, major sive *compositus*, qui & *Geometricus* dicitur, quinque pedum, & minor sive *simplex* duorum pedum cum dimidio. 6. Stadium. 7. Milliare Germanicum sive Italicū. mille passuum. 8. Leuca bis mille passuū, sive duplex milliare Italicum. Geometræ memoriæ causa mensuras omnes hisce versiculis sunt complexi.

Quatuor è *granis* *Digitus* componitur unus.

Est quater in *Palmo* *Digitus*, quater in *Pede* *palmus*.

Quinque pedes *Passū* faciunt; *Passus* quoque centum.

Vigin-

Viginti quinq; *Stadium* dant: sed *Miliare*
Octo dabunt *stadia*, & duplicatū dat tibi *Leucā*.

C A P U T IV.

De variis vocabulis Geographicis.

1. *Quid est Oceanus?*

Est universa aquarum moles, terris passim infusa, orbēque universum immenso propē ambitu circumplectens, qui in varia maria & sinus distribuitur.

2. *Quid est Sinus?*

Est maris pars, in terræ continentis gremium longiūs se insinuans, quæ si latior sit, ampliorisq; accessūs, nec in terram longiūs procurrens, *Bayæ* vulgō dicitur.

3. *Quid est Fretum?*

Est mare inter duas terras angusto tractu decurrens, & duo maria conjungens.

4. *Quid est Euripus seu vortex maris?*

Est vorago seu gurgis maris, ubi aqua coelestis instar in se contorta, proxima quæque magno impetu absorbet. Ex Euripis nominatissimus est Chalcidicus Eubœam inter & Achaiā, qui septies quotidie absorbere & revomere undas dicitur. Itē maximus ille vortex seu euripus ad Norvegiam, uti & Charybdīs in freto Siculo.

5. *Quid est Bosphorus?*

Bosphorus sive Bosporus à bovis & *trajectus*, quasi bovis *trajectus*, duplex celebratur: unus

Thra-

Thracicus, qui est fretum angustum inter Byzantium in Europa, & Chalcedonem in Asia, quatuor stadiis patens, unde utrinque cantus Gallorum, latratus canum, clamoresque hominū exaudiri possunt. Alter Bosphorus Cimerius appellatur, estque fretū angustū inter Tauricā Chersonesum in Europa, & Sarmatiā in Asia.

6. *Quid est Æstuarium?*

Est quasi sinus quidam aquis marinis refertus ex inundationibus exarsuantis pelagi.

7. *Quid sunt Brevia & Syrtes?*

Brevia sunt loca maris vadosa & sabulosa, ubi congestis arenarum cumulis quasi aggere quodā naves cinguntur, mergunturque. Syrtes speciatim appellantur duo loca periculosissima in mari Africano, à traho, quoniam arenā copiosā saxaque ingentia trahunt, & huc illucque transferunt & accumulanti, sic appellatæ. Plures itē alii scopuli in mari latentes, quibus allisæ naves peteunt, Syrtes vocari solent.

8. *Quid est Portus?*

Est locus ad sinuosum maris littus à natura vel arte ita aptatus, ut inde solvi appellique navigia, atque à piratarum & hostium insidiis, cœli item marisque injuriis secura esse possint. Locus porro, ubi naves anchoris tenentur, ac vel onerantur, vel exonerantur, *Rheede* vel *Rhay* de vulgò dicitur.

9. *Quid est continens? quid Insula, Peninsula, Isthmus,*

Isthmus Promontorium, Alpes & Pylæ?

1. Continens est terra longo tractu alteri terræ ita cohærens, ut nullo mari sejungatur. 2. Insula contra, terra est aquis undique cincta. 3. Peninsula, græcè Chersonesus, terra est, quæ aquis ita circumdatur, ut tamen aliqua sui parte continenti adhæreat. 4. Isthmus est perangustus terræ limes inter duo maria, Peninsula cū continente vel cum alia Peninsula connectens. 5. Promontoriū est mons in mare longius procurrent. 6. Alpes non tantum sunt montes illi præalti, qui Italiā à Gallia Germaniaquē separant; sed ii quoque omnes, qui tractu continuo per totā propemodū Europā brachia quasi experrigunt, variaquē à variis regionibus trahunt nomina. 7. Pylæ à Porta sunt angustæ montium fauces sive aditus.

10. *Quid est littus? quid ripa?*

Littus sive ora est terra mari adjacens, quæ fluminibus alluitur; Ripa verò est terræ extremæ ora, quæ utrinque flumine alluitur. Littus propriè de mari dicitur, sicut Ripa de fluminibus.

11. *Quid est fons, torrens, fluvius, lacus, stagnus & palus?*

1. Fons est aqua scaturiens, ac velut saliendo aut ebulliendo è tellure prorūpens. 2. Torrens est aqua magno fluens impetu è copiosis aut diuturnis imbribus vel soluta nive nascens, & nonnunquā propè deficiens. 3. Fluvius est aqua jugiter

jugiter decurrens fluensq; , è pluribus rivis ad torrentibus collecta. 4. Lacus est aqua quiescens ex pluribus in fundo scaturiginibus, aut etiam rivo vel fluvio interfluente, perennibus lymphis abundans. 5. Stagnum est minor lacus. 6. Palus est aqua quiescens, cœnosa, putridaque ex pluviis ut plurimum, nivibusq; aut tenuioribus fontibus & rivulis collecta, ac subinde, sicca præsertim æstate evanescens.

12. *Quid sunt Ostia?*

Sunt fluviorum exitus, per quos in mare vel alium etiam fluvium exonerantur.

C A P U T V.

De Globi terraquei divisione.

1. *Quasnam in partes orbis terrarum dividitur?*

In terram & aquam. Terra rursus dividitur in duas prægrandes Insulas, quarum quæ in planisphærio dextrum occupat hemisphæriū, vetus orbis, sinistrum, novus orbis appellatur.

2. *Quas in partes orbem veterem divisere antiquiores Geographi?*

In tres, Europā nempe, Asiā & Africā. Quanquam ex his ipsis & Regionēs, & Insulæ, & maria complura id temporis incognita prorsus erant, quæ posteriorum solers detexit industria. Sed & hac nostra ætate novi æquæ ac veteris orbis regiones nō paucæ, præsertim, quæ utrique Polo circumjacent, nobis adhuc sunt ignotæ.

3. *Quod no-*

3. *Quod novo orbi nomen?*

Hic à Christophoro Columbo Genuensi 1492.
primùm detectus, ac postea Americo Vesputio
Florentino; qui magna ex parte eundē lustra-
vit, America est appellatus.

4. *Quem situm quatuor hæ orbis partes obtinent?*

Europa Septentrionem, Asia Orientē, Africa
Meridiem, America Occidentem spectat.

CAPUT VI.

Divisio Aquarum.

1. *Quas in partes dividitur Oceanus?*

Hic à quatuor orbis plagis, dein etiam à variis,
quas alluit, regionibus varia trahit nomina.

2. *Quid est Oceanus Septemtrionalis sive
Glacialis?*

Qui ad Septemtrionem recedens vehementer
frigore congelascit.

3. *Quid est Oceanus Orientalis, Eous, sive Indicus?*

Qui Orientem versùs ultra Asiam & Chinam
porrigitur?

4. *Quid Oceanus Australis sive Æthiopus?*

Qui Æthiopiā partemq; Africæ Australē alluit.

5. *Quid est Oceanus Occidentalis sive Atlanticus?*

Qui ultra Hispaniam & Lusitaniam Occiden-
tem versùs procurrit, nomenque trahit ab At-
lante monte maximo, qui ab ea Oceani parte
per totam Africam se extendit.

6. *Quid est mare Pacificum, vulgò Mar del Zur?*

Quod

Quod Asiam inter & Americam & terrā Australem incognitā, sive Magiellanicā interfusū, ab Hispanis *Mar del Zur*, id est, Mare Australe, & *Pacificum* à fluctuū placiditate nominatur.

7. *Quid est Mare Septentrionale, vulgò Mar del Nord?*

Quod Americam inter, Europam & Asiam, ad Equatorem usque protenditur.

8. *Quid est Mare Gallicum, Germanicum, Hybernium, Indicum &c.*

Diversæ sunt Oceani partes, quæ à regionibus, quas alluunt, sic appellantur.

9. *Quid est Mare Mediterraneum?*

Pars est Oceani Atlantici, qui à Solis occasu per fretum Gaditanum irrumpens inter Europā Africā & Asiam medius quasi diffunditur, unde Mare *Mediterraneum* & *internū* dicitur.

10. *Ubinam Mare Nigrū, sive Pontus Euxinus?*
In Turcia Europæa Asiam versus, in quod Danubius se evolvit. Dicitur *Nigrum* ob perpetuas ferè nebulas mari huic incumbentes.

11. *Ubinam Mare Album?*

Septentrionem versùs ad extrema Moscoviz littora; quo nomine Barbari etiam Mare *Ægæum* appellant ad distinctionem Maris nigri, sive Ponti Euxini.

12. *Ubi Mare Rubrum, sive Erythræum?*

Ægyptum inter & Arabiam, *sinus* idcirco *Arabicus*, sive *Mare Rubrum* dictum, vel ob rubras arenas,

arenas, vel à Rege Erythra, in Insula Ogyri ibidem sepulto; vel potius ob rubram plantam, quam Æthiopes *Zuph* vocant, in mari hoc copiosissimè germinantem.

13. *Quid est Archipelagus?*

Est mare plurimis insulis interceptum, quale est 1. *Ægæum*. 2. *Mexicanum* ad insulas *Antillas*. 3. *Archipelagus S. Lazari* ad insulas *Marianas*. 4. Ad insulas *Maldivas*, quarum incredibilis numerus in mari *Indico*.

14. *Quid est Propontis sive Mar di Marmora?*

Est mare illud, quod ab *Helleponti* angustis, sive freto *Dardanellarum* ad *Thracicum* usque *Bosphorum* protenditur. Dicitur *Propontis* ab ante & mare, quasi vestibulum *Ponti Euxini*. Hodie *Mar di Marmora* ab adjacente insula & urbe *Marmora* appellatur.

15. *Ubinam Mare Caspium, sive Mar de Sala?*

Mare Caspium sive *Hyrceanum* (hodie *Mar de Sala*, & *Mar de Bachu*; item *Mare clausum*) *Persiam* inter, *Tartariam* magnam, *Moscoviam* & *Georgiam* (vulgò *Gurgistan*) concluditur, neque alteri mari, nisi forte per occultos meatus, miscetur. Unde *Ptolomæus* maluit lacum appellare, cum pedibus circuiti possit. In hoc mare *Oxus* fluvius, & *Volga* ingenti aquarum mole sese evolvunt.

16. *Ubi Mare Balticum, Sinus Finnicus Balthicus & Livonicus?*

Mare

Mare Balticum (olim *Sinus Codanus*, five ma-
re Orientale) Daniam, Sveciā, Livoniā, Prussi-
am, Pomeraniam & Poloniam interjacet, at-
que in tres iterum Sinus se diffundit, Bothni-
cum nempe, Finnicum & Livonicū. Verūm
hæc omnia clariūs ob oculos ponent mappæ
Geographicæ, de quibus modo agendum.

C A P U T VII.

Mappa Geographica Europæ.

1. *Quanam sub Zona sita est Europæ?*

Partem potissimam sub Zona temperata Se-
ptemtrionali.

2. *Qui Europæ termini?*

Hanc ad Orientem Obius fluvius ab Asia; ad
Meridiem mare Mediterraneū ab Africa diste-
minat. Ad Occidentem Oceanus Atlanticus,
ad Septemtrionem mare Glaciale interjacet.

2. *Quæ Europæ in mappa Geographica species?*

Virginis sedentis, cujus *diadema* Lusitania, ca-
put Hispania, *monile* montes Pyrenæi, *collum*
& *pectus* Gallia, *brachium sinistrum* Britannia
magna & Hibernia, *dextrum* Italia. Sub *leva a-*
xilla Belgiū, sub *dextra* Helvetici fœderis sunt
Provinciæ. Reliquū *Corpus* est Germania, Po-
lonia Hungaria; *genua* Dania, Svecia, Norve-
gia, *toga* Moscovia, *syrma* Turcia Europæa &
Græcia.

3. *Qui præcipui Europæ fluvii?*

C.

1. Tana

Mare

1. Tanais fluvius est Moscoviæ. 2. Lithvaniæ Borysthenes. 3. Germaniæ Danubius & Rheng. 4. Italiæ Tiberis & Eridanus, sive Padus. 5. Angliæ Tamesis. 6. Galliæ Rhodanus, Sequana & Ligeris. 7. Hispaniæ Iberus, & Bætis. 8. Lusitaniæ Tagus & Durus. Poloniæ Vistula.

5. *Qui Europæ montes celebriores?*

Præ omnibus commemorandæ sunt Alpes, quæ Italiæ à Gallia & Germania sejungunt; quippe non tantum montes Pyrenæi, qui Galliam ab Hispania separant; sed Sabaudia quoque, Vallesiæ, Helvetiæ, Rhetiæ, Tyrolis, ditio Salisburgensis, Carinthiæ, Carniolæ, Styriæ &c. montes item Carpathii, qui Poloniam ab Hungaria & Sudeti sive Gigantei, qui Bohemiæ à Silesia determinant Alpina sunt brachia.

6. *Quid de Sylvis memorandum?*

Sicut montes, ita & sylvæ, licet diversis appellentur nominibus; ab Alpibus tamen omnes incipiunt, indeq; continuo quasi tractu quaque-versum se propagant. Inter omnes principatus tenet Sylva Hercynia, quæ 1. ad Brisgojam & in ditio Furstenbergensi *Sylva nigra*. 2. in Palatinatu inferiore *Ostena*, 3. in Episcopatu Bambergensi, *Steigernwald*. 4. inter Lohnam & Sigam fluvios *Werstewaldta* sive *Occidentalis*. 5. Francofurtum inter & Abbatiam Fuldensensem. 6. in Principatu Grubenhagensi & Anhaltino *Hercynia*. 7. in Thuringia *Thuringica*, 8. in Bohemia

hemia Bohemica appellatur &c. Hæc Franconiâ
ab Hæssia & Thuringia, Bohemiâ à Voithlandia,
Palatinatu Superiore & Bavaria dispescit, & in
Moraviam, totumque ferè Noricū, Hungariâ,
Transylvaniâ, Valachiâ, Moldaviâ, Poloniam,
Russiam, Moscoviam, &c. porrigitur.

7. *Quot milliaribus Europa circumscribitur ?*

Longitudo ejus summa à Promontorio Sacro
Lusitanix (Capo S. Vincente) ad Obii usque
fluminis ostiū milliaria Germanica circiter nō-
genta; latitudo verò maxima à Tænaro (Capo
Matapan) Peloponensi promontorio ad ex-
tremum usque Lappiæ Norvegicæ promonto-
rium Boreale, vulgò *Nord-Cap* milliaria am-
plius quingenta complectitur.

8. *Quenam inter quatuor Orbis partes princi-
patum obtinent ?*

Europa, quæ licet magnitudine cæteris longè
sit inferior, bellicæ tamen laudis gloriâ, artiū,
humanitatis & literarum culturâ, negotiatio-
nibus, morū ac vitæ politioris disciplinâ, aliis-
que prærogativis principem sibi locum jure
vindicat.

9. *Quenam præcipue Europa partes ?*

Decem majores, octoque minores.

10. *Quenam majores decem ?*

1. Scandia sive Scandinavia peninsula, Norve-
giam & Sueciam complectens, cui Daniâ jun-
gimus. 2. Moscovia sive Russia, 3. Polonia, 4.
C3 Ungaria,

Hungaria, 5. Turcia Europæa. 6. Germania. 7. Britannia magna, hoc est Anglia & Scotia, ad-
junctâ Hibernia, 8. Italia, 9. Gallia, 10. Hispania, cui addimus Lusitaniam.

11. *Quæ octo minores Europæ partes?*

1. Belgium, 2. Lotharingia. 3. Helvetia, 4. Sabaudia, quæ Galliam inter & Germaniam sitæ sunt. 5. Transylvania. 6. Valachia, 7. Moldavia, 8. Tartaria minor, quæ Poloniâ & Turciam Europæam interjacent.

12. *Quæ alia Europæ divisio?*

Dividi hæc etiam potest in regiones, continentes, Peninsulas & Insulas.

13. *Quæ Peninsule?*

1. Scandinavia, 2. Chersonesus Cimbrica, ubi hodie Jutia & Slesvicum, 3. Chersonesus Taurica sive Tartaria Crimæa, 4. Peloponnesus sive Morea. Continentes sunt reliquæ regiones paulò antè memoratæ; è quibus tamen Italia etiam inter peninsulas numerari potest.

14. *Quæ Insule?*

1. In Oceano sunt Anglia, Scotia, Hibernia, Islandia cum minoribus aliquot. 2. In mari Baltico Scelandia, Fionia, pluresq; aliæ minores. 3. In Mediterraneo Sicilia, Sardinia, Corsica, Candia sive Creta, Balearis major, sive Majorica, Balearis minor, sive Minorica &c.

15. *Quæ Regiminis forma in Europa?*

Triplex, 1. *Monarchica*, ubi unus solus rerum potitur.

potitur. 2. *Aristocratica*, ubi Optimates imperant. 3. *Democratica*, ubi plebs ipsa dominatur, vel saltem ex hac deliguntur populi praesides. Siqui porrò ex triplici hac classe subiectos sibi populos propè ut mancipia habent, suis duntaxat rationibus, commodisque intenti, ii Tyranni appellantur.

16. *Quae in Europa lingua usitata?*

Quatuor matrices, Graeca nimirum (cujus tamen usus hodie rarissimus) Latina, Teutonica, & Sclavonica. E. *Latina* Italica, Gallica & Hispanica. E. *Germanica* Svecica, Danica, Belgica & Anglica; è *Sclavonica* verò Bohemica, Polonica, Russica &c. ortum traxere.

17. *Quae antiquae Europae divisio?*

1. Magna Peninsula Scandinavia Sveciam & Norvegiam. 2. Sarmatia Europæa Moscoviam, Poloniâ & Lithvaniâ, 3. Illyricum Dalmariam, Bosniam, Croatiam, Istriam, Forum Julium &c. 4. Scythia Europæa Transylvaniâ, Valachiam, Moldaviam, & Tartariam minorè, 5. Tracia Romanîâ sive Turciam Europæam, 6. Mœsia, Serviam & Bulgariam. 7. Pannonia Hungariam, regionesque conterminas complectebatur. Germania porrò, Gallia, Italia, Hispania, Britannia &c. pristinam appellationem etiamnum retinent.

C A P U T VIII.

De novem majoribus Europæ partibus.
Exordium ducimus à Germania. Inde ad Septentrionem digressi, à Peninsula Scandinavia ad Lusitaniam usque gradum faciemus.

§. I.

De mappa Geographica Imperii Germanici.

1. *Quis hujus situs; qui terminus?*

Meditullium ferme Europæ tenent, atque ad Septentrionem mari Germanico & Baltico, ad orientem Hungariâ & Poloniâ, ad Austrum Italiâ & Helvetiâ, ad occasum Galliâ & Belgio terminatur.

2. *Quæ Germaniæ magnitudo?*

Ab occasu ortum versus ad ducenta; à Septentrione meridie versus ad centum quinquaginta; toto vero ambitu suo ad sexcenta milliaria Germanica complecti dicitur.

3. *Qui præcipui Germaniæ fluvii?*

Hi quatuor, Danubius, Rhenus, Albis & Odera sive Viadrus. 1. Danubius omnium Europæ maximus, oritur in arce Doneschingensi Furstenbergicæ ditionis, indeque Ulmâ (ubi Illerâ amne aucto latrium patiens est) Dilingâ, Donaverdâ, Neoburgum, Ingolstadium, Ratisbonam, Straubingam, Passavium, Linciû, Viennâ, &c. preterfluens, amplius sexaginta fluviiis celebrioribus receptis, in Pontum Euxinum se exonerat.

2. Rhenus in monte Adula sive S. Gothardi bi-

nis

nis fontibus, quorū Borealiior *Rhenus anterior*, Australior *Rhenus posterior* nuncupatur, scaturiens, perque lacū Acroniū, qui & *Constantiensis*, *Brigantinus* & *Podamicus* appellatur, suū prosequens cursū, Scaphusiā, à qua haud procul absunt cataractæ Rheni majores, & *Laufenburgū*, ubi cataractæ minores, *Basileā*, *Brisacū*, *Argentoratū*, *Spirā*, *Wormatiā*, *Moguntiam*, *Coloniā* &c. præterlabitur, donec in *Belgio* in alia atque alia divisus cornua inter arenarum tandem cumulos absorbetur. 3. *Albis* in *Bohemia* & *Silesiæ* limitibus nascens, *Dresdam*, *Mislenam*, *Wittembergam*, *Magdeburgū*, & *Hamburgū* præterfluit, ac demū vastissimo ostio in *Oceanum Germanicum* se effundit. 4. *Odera* in *Silesiæ* & *Moraviæ* confinibus ortus *Silesiam* & *Marchiā Blandeburgicā* rigat, inque *Pomerania* citeriore in aquarū sinū sive lacum diffus⁹, tribus ostiis mari miscetur *Baltico*.

4. *Quæ porrò terra indoles?*

Frumento, vino, pascuis, pecorib⁹, feris, leguminibus, arborū fructibus omnis generis: metallis item & mineralibus rebusque cæteris ad vitā non commodè tantū, sed delicatè quoque ducendam abundat.

5. *Qui Germanorum mores?*

Ad artes & scientias omnes apprimè sunt idonei, utpote ad quas nec ingenium ipsis, nec industria deest. *Typographiā*, *Chalcographiā*,
pulve.

pulverem nitratum, bombardas, aliaque plurima Germani invenère. Fortitudine porro ac virtute bellica ita semper præstabant, ut idcirco Germani, quasi *porcus viri* & Allemani, *omnes viri* fuerint cognominati. Admirationi olim omnibus erat adolescentum continentia, conjugatorum fides thori inviolabilis, candor, fidelitas sinceritasque summa, & immota præcipuè in Orthodoxa religione constantia. Sed fidem propè superat Germanorum in fundandis dotandisque Templis, Monasteriis, Sacerdotiis, Xenodochiis, aliisque pietatis monumentis liberalitas & munificentia, quæ vel Saxa ipsa hodieque loquuntur. At verò laudes has plurimum obicuravit cum luctuosissima illa tot millium Germanorum ab avita fide religione, que Orthodoxa defectio; tum inconsultum prorsus peregrinas uti vestes, ita & mores imitandi studiũ. Unde aliarum nationum Simii haud injuriã appellari solent, qui utinam earundem potiùs virtutes ac prærogativas, quàm vitia & abusus æmulari studerent.

6. *Quæ in Imperio Germanico regiminis forma?*
Monarchica, Aristocratica permixta.

7. *Quæ ibidem Religio?*

Fuit hæc inter præcipua inclytæ Germaniæ decora, quoddam inde à tempore illo, ex quo nomen dare cœpit Religioni. Catholicæ, constantiã ferè Germani in eadem semper permanserit immota,

immota, *fidei ac labii unius*, quoad Lutherus impia novarum rerum molitione confusione plusquam Babylonicâ & chaos horrendum invexit. Unde factû, ut in luctuosissima illa rerum omnium, conversione ac perturbatione lecta quoque Lutherana & Calviniana pluribus in locis Religionem Catholicam antiquissima sua statione, quam per tot sæcula tenuit, dejecerit.

8. *Qui Ordines, Statusque Imperii Romano-Germanici?*

1. Imperator tanquam Caput. 2. Electores Sacri & Profani. 3. Archiepiscopi & Episcopi. 4. Ordinum Magistri. 5. Duces ac Principes laici. 6. Principes Abbates & Præpositi. 7. Abbates & Antistites non Principes. 8. Imperii Comites. 9. Equites & Nobiles. 10. Urbes Imperiales.

9. *Quæ Imperii Germanici divisio?*

Hoc Maximilianus I. Anno 1512. divisit in decem, ut vocant, *Circulos*, quorum tres, Austriacus nempe, Bavaricus, & Svevicus Danubio; tres, Rhenanus nimirum Superior & inferior, ac Westphalicus Rheno; tres item, Franconicus, Saxonix Superior & Inferior Mæno, Albi & Oderâ fermè circumscribuntur. Circulum Burgundicum, qui Burgundiæ antehac Comitatus, à Gallis postea occupatus, & Belgii Provincias tum Batavorum defectione, tum armis Gallicis ab Imperio magnam partem avulsas, complectitur.

plectebatur, silentio prætermittimus. Circuli
hujus Director erat Hispaniæ Rex.

I.

Circulus Austriacus.

1. *Quæ Regiones hoc Circulo continentur?*

I. Archiducatus Austriæ, qui dividitur in superiorem & inferiorem. Hæc infra, illa supra Anasum est. Mediam interfuit Danubius, cui Anasus infra urbem cognominem se miscet. Austriæ inferioris, totiusque Imperii Germanici, metropolis est Vienna, Imperatoris Regiâ, Archiepiscopatu, Academia, propugnaculis &c. longè celeberrima.

II. Ducatus Styriæ, in superiorē & inferiorē divisus, Inferioris totiusque Ducatus Caput est Græciū ad Muram amnē, arce, propugnaculis, Academia &c. celebris. In superiore Styria est Judenburgum, Seccovium Episcopi sedes, Maria Cella celestibus favoribus & prodigiis celebratissima. Ducatui quoque huic annexus est Comitatus Cillejensis, cujus urbs primaria Cilleja ad Savum.

III. Ducatus Carinthiæ, superior & inferior, ubi Episcopus Gutcensis & Lavantinus. Urbs princeps est Clagenfurtum.

IV. Ducatus Carniolæ, cujus caput Labacum Episcopi sedes. Memoratu dignus est Lacus Circonicensis, ubi anno eodē & piscari & frumentari

mentari & venari licet, aquis ingruente hyeme cum magna piscium copia ex abdito profluentibus; apparente vero æstate recedentibus. Huc referenda quoque sunt. 1. Marchia Vinidorum, cujus caput Metulum, in Croatiæ limitibus. 2. Comitatus Goritiensis, cum urbe cognomine. 3. Comitatus Gradiscanus, Comiti de Althann jure beneficiario traditus. 4. Aquileja urbs olim percelebris, hodie in solitudinē propè redacta. 5. Tergestum Urbs Istriæ cum portu. 6. Flumen *Fiume*, seu Flumen S. Viti, Urbs ad sinum Carnarium.

V. Comitatus Tyrolensis, in Provinciam Athesinam, vallemque Oenanam distinctus, cujus Metropolis est Oenipontum, ubi est Academia, olim Merania Ducum Meraniæ Sedes erat. Bolsanum solemnibus nundinis, Hala salinis, officinâ Monetariâ, regio Parthenone celebris est. Sunt item in hoc Comitatu duo Imperii Principes & Episcopi, Tridentinus, & Brixinensis, quorum ille Tridenti, hic Brixinæ sedem habet Episcopalem.

VI. Austria Anterior sive Suevia Austriaca, ubi 1. Marchionatus Burgoviensis cum urbe cognomine, & Gunzburgo. 2. Comitatus Montfortensis, Brigantinus item & Veldkirchenensis, quorum ille ab urbe primaria Brigantia, hic à Veldkirchio nomen trahit. 3. Dynastia Nellenburgica cum arce cognomine. 4. Comitatus Hohenbergensis, ubi Rottenburgum ad Nica,

rum. 5. Urbs Constantia. 6. Præfectura Provincialis Suevica, plures urbes & oppida complectens. 7. Brisgoja, cujus Caput Friburgum, urbs munitissima, ubi & Academia; item Briscum fortissimum adversus Gallos propugnaculum. 8. Quatuor urbes Sylvestres Rhénofel-da, Sekinga, Lauffenburgum, & Waldishutum, quibus accedit Comitatus Hauensteinensis.

2. *Quis Circuli Austriaci Director?*

Imperator ipse tanquam Archidux Austriæ.

3. *Quæ ibidem Religio?*

Avita ubique Religio Catholica nunc floret.

4. *Quæ alia insuper Regiones Domui Austriacæ sunt subjectæ?*

I. Bohemix Regnum in decem & octo Circulos distributum, cujus Metropolis Praga ad fluvium Moldavâ sita, sede Archiepiscopali, arce regia, Academiâ &c. præsignis, *Triurbs* dicta, quod ex *Nova; Vetere, & Parva* Praga constat.

II. Moravix Marchionatus à Moravo amne, à quo in duas ferè partes dividitur, nomen trahens, Urbes præcipuæ sunt Olomutium, ubi Episcopalis sedes & Academia, & Bruna à Suecia.

A. 1649. irritò conatu obsessa.

III. Silesix Ducatus superior & inferior in decem & septem Principatus & sex Dynastias divisus Totius Silesix Metropolis est Vratislavia, ubi sedes Episcopalis, & Academia, à Leopoldo I. fundata. IV. Servix Regnum, cujus Metropolis

trop
Tur
bi
V. S
Pos
&c.

VI.
jugo
Car

VII.
Turc
dicar
pisc
gò C

VIII.
Aust
Hun
Aust
suber
am E
Sicul
nive
regio
nino
Metr
quen

Metropolis Alba Græca A. 1717. post insignem de Turcis relata[m] victoriâ recuperata est cum urbibus Orsava, Semendria, Passarovicio &c.

V. Slavoniæ Regnum, cujus urbes præcipuè Posega; Essehinum, Gradisca, Petrovaradinum &c. cum Comitatu Sirmienti, urbeque cognomine, ubi Episcopi sedes.

VI. Croatiæ Regnum, cujus pars etiamnũ sub jugo Turcico gemit. Urbes præcipuè sunt Carolo stadium, Zagrabia, ubi Episcopi sedes & Academia, Castanovicium &c.

VII. Dalmatiæ Regnum, ex quo etiam Veneti, Turcæ & Respublica Ragusana sibi partem vindicant. Austriacis subest 1. Urbs Senia, ubi Episcopi sedes & portus ad sinum Carnariũ vulgò *Carnero*. 2. Bucaris urbs, ubi portus insignis, mercimoniis recens destinatus.

VIII. Bosniæ Regni pars, Savi ripis adjacens, Austriæ cessit pactis Passarovicensibus. IX. De Hungaria. X. Et Transylvania. XI. Et Belgio Austriaco infra dicetur. In Italia Austriacis subest. XII. Neapolitanum Regnum, quod etiam Regnum Siciliæ cis Pharus, seu fretum Siculum, dicitur, in quatuor majores atque universè in duodecim Provincias distributum, regio fertilis admodũ & culta, atque ab Apennino monte in duas ferè partes secta. Regni Metropolis est Neapolis, urbs amplissima & frequentissima, Archiepiscopi & præregis sedes.

Sunt

Sunt in hoc Regno Archiepiscopatus 20. Epi-
scopatus 107 & urbes 1580.

XIII. Sicilia, seu regnum Siciliæ trans Pharū,
tribus promontoriis terminatur; unde & Tri-
nacia à tres & *summitas, promotorium*, dicitur,
dividiturque in tres Provincias seu valles. Ur-
bes præcipuæ sunt Messina Proregis sedes, &
Panormum. Utrobique Archiepiscopus Sacris
præest. Vino, frumento, fructibus &c. ita a-
bundat, ut Italix horreum ac promptuarium
jure appellari possit.

II.

Circulus Bavaricus.

1. *Quinam Circuli hujus Directores?*

Electoꝝ Bavarus (qui & circuli Dux) & Archi-
episcopus Salisburgensis.

2. *Quæ Regionēs Electoꝝi Bavaro subjectæ?*

1. Ducatus Bavarix in superiorem & inferiorem
divisus. Superioris, totiusque Bavarix Metro-
polis & Electoꝝis sedes est Monachium ad Ille-
ram; dein Burghusium ad Salzam, ubi *Regimen*,
ut vocant; Electorale, Ingolstadium ad Danu-
bium, ubi Academia, Landsperga ad Licum,
Neo-Oettinga ad Oenum. Inde haud procul
abest Oettinga vetus, sacris peregrinationib;
ad Thaumaturgam Deiparæ statuam à mille
ampliùs annis longè lateque celebratissima. In
inferiore Bavaria eminent urbes Landshutum

& Strati-

2. *Episcopus* & *Straubinga* cum *Electoralibus* utrobique *Regimine*, *Ratisbona* item, *Regū* olim & postea *Bavaricarum* sedes &c. 2. *Palatinatus superior*, cujus *Metropolis* cum *Electoralibus* *Regimine* est *Amberga*. 3. *Landgraviatus Leuchtenbergensis* cum urbe *Pfreimbda*. 4. *Comitatus Camensis*, *Breitenekensis*, &c. 5. In *Svevia*, *Dynastia Mindelhemienfis*, *Comitatus Wisensteigenfis*, *Donawerda*, olim *Imperialis*, *Wemdinga* &c. 3. *Quinam in hoc Circulo status Ecclesiastici?*

I. *Archiepiscopus Salisburgensis*, *Legatus Pontificius* natus, *Germaniarum Primas* &c. *Metropolis* sedesque *Archiepiscopi* est *Salisburgū*, ubi & *Academia*. II. *Episcopus Frisingensis*. *Urbs* sedesque *Episcopalis* est *Frisinga*. III. *Episcopus Rarisbonensis*, cujus *Dioecesis* olim late per *Bohemiam* protendebatur. *Sedes Episcopi* est *Ratisbona*. IV. *Episcopus Passaviensis*. *Urbs* sedesque *Episcopiscopii* est *Passaviū* seu *Patavia*, *quadrifaria* divisa, nempe in *Passaviū*, *Instadium*, *Ilzstadium* & *Oberhusium*. V. *Princeps*, *Præpositus Berchtolsgadensis*, *Canonicorum Regularium S. Augustini*, cui *urbs Berchtolsgada* cum *adjacente tractu* subest. VI. *Princeps Antistitæ Monasterii*, ut vocant, *Inferioris & superioris Ratisbonæ*. VII. *Abbates, Cæsarenensis*, & ad *S. Emmerami Ratisbonæ*.

4. *Qui reliqui Status Saculares?*

I. *Dux Neoburgicus*, cujus *Ducatus* hinc qui-

dem juxta Danubium, ubi Neoburgum, Ducis
 sedes Lavinga, Hochstadium &c. illinc verò
 per Palatinum superiorem, ubi Schwandorf-
 firm, Hilpoltsteinium &c. porrigitur. II. Dux
 Sulzbacensis è Domo Palatina Neoburgica, cu-
 jus sedes est Sulzbachium in Palatinatu superio-
 re &c. III. Princeps Lobkowizius, ob Comi-
 tatum principem Sternsteinensem in superiori
 itidem Palatinatu. IV. Comites, Hoheuwalde-
 kensis & Maxlerainius in superiore, & Ortem-
 burgicus in inferiore Bavaria. Comitatu por-
 tò Sulzbergensem in Palatinatu superiore Co-
 mites Wolfsteinenses, nuper extincti, possede-
 re. V. Urbs Imperialis Ratisbona.

5. Qua in hoc Circulo Religio?

Ubique Catholica, si paucos illos exceperis,
 qui in Comitatu Ortemburgico, & Sulzber-
 genfi, urbeque Ratisbona ab avita orthodoxa-
 que Religione descivère.

III.

Circulus Suevicus.

1. Qui Status Ecclesiastici in hac Circulo?

I. Episcopus Constantiensis, cujus Diœcesis lon-
 gè olim latèque patens, hæreticorum postea ab-
 ovili Christi secessione haud parùm fuit dimi-
 nuta. Sedes Episcopalis est urbs Marisburgum
 trans lacum Constantiensem. II. Episcopus
 Augustanus, cujus sedes Episcopalis alias in ur-

be Di-

be Bilinga, ubi Academia. III. Episcopus Curiensis, magnis olī abundans proventibus; qui tamen post Grisonum à vera fide defectionem plurimum fuere accisi. Sedes Episcopi est Curia, urbs Rhætiae primaria. IV. Princeps Abbas Campidunensis Ordinis S. Benedicti, qui perpetuus est Imperatricis *Archi-Marschallus*. Principis territorium est in Algoja circa Jlarū amnem. V. Princeps Præpositus Elvacensis, cujus est Elvacum urbs cum circumjacente tractu. VI. Præpositi & Abbates 1. Ord: S. Augustini Canonici Regular: Wertenhusang. 2. Ord: S. Benedicti Elchingensis Gengeubacensis, Isfingensis, seu Ursinensis, Isnenensis, Ochsenhusanus, Ottoburanus, Petershusanus, SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelic: Weingartenensis, Zwifaltenensis. 3. Ord: Cisterc: Salemitanus. 4. Ordin: Præmonstr: Marchtalensis, Rodensis, Roggenburgensis, Schuffenriedensis, Urspergensis, Weissenaviensis sive Augiæ minoris. VII. Principes Antistitæ nobilium Virginum, Buchaviensis ad lacum plumarium, & Lindaviensis in Urbe Imperiali Lindavia. VIII. Antistitæ Baintensis, Guttencellenensis, Heggenbacensis, & Rubromonasteriensis, Ordinis omnes Cisterciensis.

2. *Qui Status Saculares?*

I. Dux Würtembergicus, cujus sedes urbsque primaria est Stutgargia. II. Marchiones Baden-

sis & Durlacensis. Badensi Marchionatus superior, cujus urbes primariæ Badena, Rastadiū &c. Durlacensi verd subest Marchionatus inferior, ubi Durlacum, Pforzpemiū &c. Marchionatus superior religioni adhæret Catholicæ, inferior Lutheranæ, uti & Wiirtembergiæ Ducatus. III. Principes Hohenzolletanus, Hechinganus, & Sigmaringanus, Religionis uterque Catholicæ. IV. Principes Fürstenbergenses, Möskirchensis & Stüligenfis, itidem Catholicæ. V. Princeps Oettinganus qui solus ex antiquissima hac familia Luthero adhæret. VI. Præter Comites Oettinganos in tres stirpes Wallersteiniam, Spilbergicam & Balderanam divisos, Circulo huic adscripti sunt Comites Fuggeri, Graveneggii, Hohenemsii, Juttingenses sive Freybergii, Königseggii, Montfortii, Pappenheimii, Rechbergii, Truchsessii de Wadldburg Wolfegg Zeil &c. VII. Urbes Imperiales Catholicæ sunt Buchavia, Buchornia, Cella, Gamundia, Gengenbachium, Offenbuckum, Pfullendorffium, Rottwilla, Uberlinga, Wangina & Willa. Mixtæ Religionis Augusta Sueviæ Metropolis, Biberacū, Dünckelspithla, Kauffburs, Leutkirchium, & Ravenspurgum. Lutheranæ Alena, Bopfinga, Campidunū, Ellslinga, Gienga, Hala, Heilbrunna, Isnia, Lindavia, Memminga, Nordlinga, Reutlinga, Ulma, & Wimpina.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Constantiensis & Dux Würtembergicus, qui & Circuli Dux est.

IV.

Circulus Rhenanus superior.

1. *Qui Status Ecclesiastici?*

I. Episcopus Wormatiensis. II. Episcopus Spirensis. III. Episcopus Argentoracensis. IV. Episcopus Basileensis, qui postquam Basilea veram Religionem abjuravit, Bruntruti sedem fixit Episcopalem. Episcopatus porrò Metensis, Tullensis & Virodunensis, pridem Gallis cedere. V. Princeps Abbas Fuldensis Ord. S. Benedicti, perpetuus *Archi Cancellarius* Imperatricis, & Abbatum per Germaniam & Galliam *Primus*. Principis porrò Abbatia Prumensis possessionem pridem adiit Elector Trevirensis. VI. Magnus Equitū Melitensium *Prior* per Germaniam, cujus sedes est Heitershemii in Brischoja VII. Princeps Antistita Andlaviensis in Alsatia inferiore.

2. *Qui Status Sæculares?*

I. Comites Palatini Rheni, Bipontinus, & Bircosfeldensis Comitatus porrò Veldentianus & Simmerensis sub Electoris Palatini ditione est. II. Landgravii Hassiæ, quadrifariâ divisi, nempe in Casselanos, Darmstadianos, Rhénofeldenses & Homburgenses. Hasso-Caselanus possidet 1. potiore partem Hassiæ inferioris partem,

2. In Hassia superiore Marpurgū, aliasque Ur-
 bes. 3. Principatum Hirschfeldia, insignem
 olim Abbatia &c. Hassio Darmstadianus potis-
 simam Hassia superioris partem obtinet cum
 urbe Gissa; Comitatum item Cattimelibocen-
 sem superiorem, cujus Caput Darmstadtum,
 Hassio Rhenofeldensis tenet Comitatum Catti-
 melibocensem inferiorem; in Hassia verò inferi-
 ore Rottemburgum, Landgravii Rottembur-
 gensis, & Wanfridam. Wanfridenfis sedem &c.
 Hassio Homburgensi subjecta est urbs Hombur-
 gum in Hassia superiore. III. Principes Nassio-
 viz, in sex ramos divisi, nempe in Dietiensem,
 Dillemburgensem, Hadamariensem, Idsteinen-
 sem, Sigenensem, & Usingensem, cum Comi-
 tibus Sarbrukenfis, Ottweileranis & Vilbur-
 gensibus. Omnes hi nomen ducunt à Princi-
 patu urbeque primaria Nassovia, suntque par-
 tim Catholici, partim Aetholici. IV. Princeps
 Comitatus Montis Bellicardi, Duci Würtem-
 bergia subjectus. V. Princeps Salmensis &
 Princeps Waldensis. Comes item Hanovien-
 sis, cujus est Hanovia, ampla, munitaque We-
 teravia urbs. VI. Comites Hassfeldenses, Hen-
 burgici, Leiningenses, Saynenses, & Witgen-
 steinenses Solmenses, Wiedenses, Wild & Rhe-
 ingravii &c. VII. Urbes Imperiales Worma-
 ria, Spira, Fridberga, Wezlaria, Gelnhusum
 & olim Argentina, aliaque Alsatia urbes
 nunc

que Ur. nunc Gallicæ omnes ditionis. Duces quoque
Sabaudix & Lotharingix Circulo huic sunt ad-
scripti.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Wormatiensis & Landgravius Has-
so-Casselanus.

V.

Circulus Rhenanus inferior seu Electoralis.

1. *Qui Circuli hujus Status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus & Elector Moguntinus, qui
possidet 1. ditionem Moguntinam, 2. Strada,
Montanam, 3. Eislefeldix tractum, 4. Erfordia,
Thuringia metropolim cum tractu adjacente,
5. Frislariam, Ameneburgum &c. in Hassia in-
feriore. 6. Aschaffenburgum, Gerreshemium
&c. II. Archiepiscopus & Elector Trevirensis,
cujus præter Treviros, metropolim, est Conflu-
entia, ubi Mosella Rheno jungitur, Vesalia su-
perior, Prumia cum Abbatia principe, Sarbur-
gum &c. III. Archiepiscopus & Elector Colo-
niensis, cujus sedes Electoralis Bonna. Idem
præter alia possidet quoq; Westphalia Ducatū.

2. *Qui Status Saculares?*

I. Elector Palatinus, cui subest 1. Palatinatus
Rhenanus sive Inferior. 2. Ducatus Neobur-
gicus in Circulo Bavarico. 3. Ducatus Julia-
censis & Ducatus Montanus cum Dynastia Ra-
vensteinensi in Circulo Westphalico &c. II.

Princeps Arembergicus, cujus Principatus
urbsque Aremberga in Eiffalia. III. Comites
Sleidani, Manderscheidenses, Reifferscheidenses,
& Virneburgenses, omnes itidē in Eiffalia.

3. *Quis Circuli hujus Director, & Dux?*

Director est Elector Moguntinus, Dux verò Elector Palatinus.

VI.

Circulus Westphalicus.

1. *Qui Status & Ordines Ecclesiastici?*

I. Episcopus Monasteriensis. II. Episcopus
Leodiensis. III. Episcopus Paderbornensis. IV.
Episcopus Osnaburgensis. Verdensē porro
Episcopatum Svecus primū, ac nuper Han-
noveranus; Mindensē verò Brandenburgus oc-
cupavit, profani utrumque juris factum in pa-
cificatione Westphalica. V. Abbates Principes
Corbejensis & Stabulensis. Abbas item Ver-
densis & Cornelienfis. VI. Princeps Antistita
Essendiensis, & Abbatissa Burscheidensis. Prin-
ceps porro Antistita Herfordiensis Calvino
adhæret.

2. *Qui Status Sæculares?*

I. Dux Juliacensis. II. Dux Montensis. III.
Dux Clivensis. Ducatum Juliacensem & Du-
catū Montensem, cujus metropolis Dusseldor-
pium, possidet Elector Palatinus; Clivensem
verò cum Comitatu Marchiæ, & Comitatibus
Revens-

Revensbergensi, Lingensi &c. Elector Brandeburgicus. Westphaliæ porro Ducatus Electori Coloniensi est subiectus. IV. Princeps Frisiæ Orientalis. V. Comites Bentheimenses, Bronchostii, Lippienses, Reckheimenses, Styrumii, Tecklenburgici, Vechlenses &c. Plures alios Circuli hujus Comitatus possident Rex Daniæ, Luneburgici Hassi &c. VI. Urbes Imperiales, Colonia, Aquisgranum, Tremonia.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Monasteriensis & Dux Juliacensis cum Clivenfi alternatim.

VII.

Circulus Franconicus.

1. *Quinam Statu Ecclesiastici?*

I. Episcopus Bambergensis, cui & in Carinthia loca quædam subiecta sunt. Episcopus Herbipolensis, qui & Dux Franciæ Orientalis. II. Episcopus Eustadianus. Urbs Princeps est Eustadium ad Almonum amnem. IV. Magister Equitum Teutonicorû, cujus sedes est Mergentheimii ad Tuberum amnem, postquam Equites Teutonici ex Borussia commigrare sunt compulsi.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Marchio Byruthanus seu Culembacensis. II. Marchio Onoldinus sive Anspacensis. Uterq; hic Marchionatus Lutherò adhæret. III. Princeps

ceps Schwarzbergensis, & princeps Löwenste- tur.
 inius sive Werthemienfis. Princeps porro Co. cite
 mitatus Hennebergicus inter Saxoniz Duces Ca
 est divisus, excepta Smalcaldia urbe, quæ Haf-
 so Cassellano cessit. IV. Comites Castellani,
 Dernbacenses, Erpacenses, Limburgenses, Flor
 Hohenlogici, Reinecani, Schenbornii &c. V. Misi
 Urbes Imperiales Norimberga, Francfurtum Bran
 ad Mœnum, Schweinfurtum, Rottemburgum & L
 ad Tuberum, Weissenburgum, & Winsheimi- feld
 3. *Qui Circuli Directores?* &c.
 Episcopus Bambergensis, & Marchio Byrutha- sem
 nus, qui & circuli Dux est. scop
 Dux
 debu
 renn
 Luth

VIII.

Circulus Saxoniz Superioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Electoꝛ Saxoniz (qui & Dux Circuli) & Elec-
 toꝛ Brandenburgicus.

2. *Qua Provincia Electoꝛi Saxoniz subjecta?*

1. Saxonia propria sive Electoralis in septem
 Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum,
 Misniensem, Lipsiensem, Nontanum, Voiland-
 dicum & Neustadianum divisa. 2. Lusatia su-
 perior &c. Electoris sedes Dresda ad Albim.

3. *Quid in hoc Circulo Electoꝛ Brandenburgicus possidet?*

1. Marchiam Brandenburgicā, quæ in Veterem,
 Novam, Mediam, & Ckeraniam &c. distribui-
 tur. 2.

öwenste: tur. 2. Pomeraniam ulteriorem, partemque
 orrò Co. citetioris cum Principatu (olim Episcopatu)
 & Duces Caminensi, aliisque. Electoris sedes Berolinū
 quæ Haf. ad Spreham amnem.

Castellani, 4. *Qui Status Ecclesiastici?*
 rgentes, Florebant olim in hoc Circulo Episcopatus
 &c. V. Misnensis, Merseburgensis, Naumburgensis,
 cofurtum Brandeburgensis, Havelbergensis, Caminensis
 nburgum & Lebusiensis. Abbatix item Principes Saal-
 nsheimiū feldensis, Quedlinburgensis & Gerenrodensis
 ? &c. nunc profani omnes juris. Nam Misnen-
 Eyrutha sem, Merseburgensem & Nauburgensem Epi-
 scopatum cum Abbatia Saalsfeldensi Saxonix
 Duces; Reliquos verò Episcopatus Elector Bran-
 deburgicus occupavit. Quedlinburgense & Ge-
 renrodense cœnobium Abbatissix, ut vocant,
 is. Lutheranx incolunt, ut plura alia monasteria
 s? silentio involvam.
) & Ele

5. *Qui reliqui Status Seculares?*
 subjecta I. Saxonix Duces, Weiffenfelsenses, Mersebur-
 n septem genses, Vinarienses, Ißenacenses. & Gothani
 ingicum in plures ramos divisi. II. Principes Anhalti-
 Voicklan ni, Dessavientes, Bernaburgenses, Cœthenses &
 usatia su Servestenses. III. Principes Schwarzburgici,
 d Albim Sondershusiani & Rudelstadiani: Princeps itē
 burgicus Fundanus, qui Mansfeldix Comes, Catholicus.
 Veterem IV. Comites Barbientes, Gleichenenses, Hohen-
 distribui steinii, Reussenses, Schönburgici, Stolbergen-
 tur. 2. ses &c.

IX.

Circulus Saxoniae Inferioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

ArchiEpiscopi Magdeburgensis & Bremensis
In quorum locum successere Electores Branden-
burgicus & Hannoveranus.

2. *Qua Electoris Hannoverani Provincia?*

1. Ducatus Luneburgicus. 2. Principatus Calenbergensis sive Hanoveranus, ubi Hannoveranus Electoris sedes. 3 Principatus Grubenhagenensis &c. praeter Ducatum (olim ArchiEpiscopatus) Bremensem &c.

3. *Qui Status sive Ordines Ecclesiastici?*

Ex tot Circuli hujus Episcopatibus, Magdeburgensi nempe & Bremensi, Halberstadiano, Sverinensi, Slesvicensi, Lubecensi & Raceburgensi, solus Hildesienfis in pristina Juris & Jurisdictionis sacrae possessione, fideque orthodoxa adhuc persistit, posteaquam in Pacificatione Westphalica ArchiEpiscopatus Magdeburgicus cum Episcopatu Halberstadiano Electori Brandenburgico; ArchiEpiscopatus Bremensis Sveco primum, ac pronuper Hannoverano Episcopatus Sverinensis & Raceburgensis Ducibus Megalopolitanis cessere. Episcopatum porro Lubecensem Princeps Lutheranus et Holsatiae Ducibus Gottorpiensis, quem Episcopum vocant, administrare solet; Slesvicensem vero Rex Daniae tenet.

4. *Qui*

4. *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Dux Guelpherbytanus, cujus est Ducatus Brunsvicensis &c. Domus item Beverana & Blanckemburgensis ex eadem Ducum familia.

II. Duces Megalopolitani, Sverinensis & Strelitienensis. Sverinensis possidet Ducatum Megalopolitanum, Principatum Vandalia, Principatum & Comitatum Sverinensem, Rostochiense Dominium cum urbe Rostochio; Strelitienensis verò Principatum Raceburgensem & Dominium Stargardienſe &c. III. Dux Slesvicensis & Dux Holsatiae. Uterque hic Ducatus inter Daniae Regem, Ducemque Holsatiae est divisus. Urbes Imperiales Hamburgū, Lubeca, Brema, Goslaria, Mülhufum, & Nordhufum.

§. II.

De magna Peninsula Scandia sive Scandinavia.

Quae haec Europae pars?

Extrema Septemtrionem versus, Sveciam & Norvegiam complectens. Nos Daniam quoque adjungimus, utpote conterminam, & eideſdem, cui Norvegia, Domino ſubjectam.

S V E C I A.

1. *Qui Sveciae Limites?*

Ad Septemtrionem Lappiâ, Norwegicâ, ad Orientum Moscoviâ, ad Austrû mari Baltico & Curlandiâ, ad Occalum Norvegia clauditur.

2. *Quae*

2. *Quæ Aquæ?*

Mare Balticum, sinusque Bothnicus & Finnicus, cum multis lacubus locisque paludosis.

3. *Quæ Aura?*

Perfrigida; attamen, in parte præsertim Australi, ubi pauciores sunt paludes, pura, oppidoque salubris, ita ut non rarò incolæ vitæ ultra centum annos producant; Pars porò septentrionalior ob crebras paludes insalubris est.

4. *Quæ soli fertilitas?*

Id de Europa universa generatim dicendum: regiones Boreales eò minùs esse frugiferas, quòd propiùs ad Polum accedunt; contrà quòd longius inde recedunt, eò esse fertiliores. Superiorem igitur Sveciæ tractus cum ob frigoris inclementiam, tum ob frequentes paludes sterilis admodum est. Australior verò, non obstante sex mensium peracri hyeme, tritico, pascuis, sylvestris cervis, aleibus, mustellis alpinis &c. abundat. Nec usquam æris venas opulentiores reperiri.

5. *Quæ præcipuæ Sveciæ partes?*

1. Gothia, 2. Svecia propriè dicta, 3. Lappia Svecica, 4. Finnia. Ingria porò & Livonia divisionis hodie sunt Moscoviticæ.

6. *Quæ Regni Metropolis?*

Holmia, quæ multis è mari prominentibus scæpulis cingitur.

7. *Qui Svecorum mores?*

Sunt frigoris, inediæ, laboris patientes, re vor-

busli, bellicosi; imò & truculenti. Id quod maximo suo damno experta est Germania centū abhinc annis, quando in patriæ, religionisque orthodoxæ excidium Sveci, à Germanis heterodoxis evocati, immanitate plus quàm barbarâ sævière in Catholicos.

8. *Quæ Regiminis forma in Svecia?*

Olīm nihil gravioris momenti licebat Regi suscipere quin prius quatuor regni ordines nempe Ecclesiasticorum, Nobilium, Civium & Rusticorum in consilium adhiberet, quoad annō 1680. Carolo XI. suprema ab iisdem potestas est concessa; qua tamen à Caroli XII. obitu Ulrica Eleonora, Regis defuncti soror, cum Frederico Hasslo Casselano, thori regnique consorte, se denuo abdicavit.

9. *Quæ ibidem Religio?*

Lutheri ubique doctrina, velut Evangelium, recepta est.

N O R V E G I A.

1. *Qui Regni hujus termini?*

Ad Septentrionem & Occidentē Oceanus Germanicus. ad Meridiē sinus Scagensis seu Danicus, ad Ortum perpetuus montis tractus quo à Svecia sejungitur.

2. *Quæ Aqua?*

Occidentem versùs in Oceano Germanico est vortex sive Euripus omnium maximus (vulgò Mel

Mal Strom) qui naves onerarias & vicina quæque absorbet.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio hæc ob deserta & inhospita tesqua, horridaque montium altissimorū juga partem potissimam aspera est & inculta; frugum tamen sat ferax, ubi solum culturæ patiens est. Arbores ibi prægrandes, malis navibusque frabricandis aptissimæ; æris item, magnetis, picis, pellium, ac piscium; asellorum præcipue marinarū, qui in vicino mari capiuntur, magna copia.

4. *Quæ Norwegiæ partes?*

Sex complectitur provincias, 1. Bahusiā, quæ Svecorum est. 2. Aggerhusiam, 3. Bergensem, ubi Berga metropolis, Regii Præfecti sedes, 4. Stavangriam, 5. Nidrosiam, 6. Wardhusiam.

5. *Qui Norvegorum mores?*

Gens est rudis; in arte tamen fabrili probè exercitata, aloris, inedia ac laboris tolerans, piscatuque & venatione ut plurimum victitans.

6. *Quæ eorundem Religio?*

Et hi Lutheri placita, tanquā dogmata Evangelica, amplectuntur.

7. *Qui qualesque Lappones?*

Hi triplicis sunt generis. 1. Qui ad Boream sunt remotissimi, Daniæ Regi parent. 2. Qui ad ortum habitant, sub Moscorum sunt Imperio. 3. Reliqui iique potiores sinum Botchnicum versus, Sveciæ Regi subsunt, genus hominū barbarum,

barū, sylvestre, supersticiosū, ac veneficiis infame, qui ventos navigaturis vendere dicuntur. Equorum loco rangiferos, cervis haud multū abſimiles, vehiculis jungunt, ſeu trahis, quibus breviffimo temporis ſpatio maxima conficiunt itinera.

D A N I A.

1. *Quæ Regni hujus confinia?*

Ad Septemtrionem & Occidentem mare Germanicum, ad Orientem ſinus Scagenſis, & mare Balticum, ad Auſtrum Holſatia.

2. *Quæ Aquæ?*

Præ cæteris memorandus ſinus Scagenſis (aliis Codanus, aliis Danicus,) Jutiā inter & Sveciam ac Daniæ inſulas, ex quo triplex in mare Balticum tranſitus, nempe 1. per fretum Balticū minus Jutiam inter & Fioniam, 2. per fretum Balticum majus Fioniam inter & Selandiam, 3. Per fretū Sundicū (inter Helſingam Scanix & Croneburgum Selandiæ urbem) tam anguſtum, ut tormentis utrinque inceſſi poſſint navigia, quæ hîc vela demittere, & conſtitutū à Daniæ Rege portoriū pendere coguntur.

3. *Quod Cæli ſolique ingenium?*

Aura perfrigida eſt; terra frumento, pascuis, equis, ferisque abundat.

4. *Quæ Dania Provinciæ?*

1. Jutia peninſula, olim Cimbrica Cherſoneſus,

sus, 2. Selandia & Fionia Insulæ majores, cum multis aliis minoribus.

5. *Quæ Regni Metropolis?*

Hafnia in insula Selandia, ubi portus insignis.

6. *Qui Danorum mores?*

Navigationibus etiam remotis jam olim affveti, mercimoniis præcipue dant operam, ad scientias æquè atque arma tractanda indomiti.

7. *Quod Regimen?*

Monarchicum.

8. *Quæ Religio?*

Verâ Evangelii doctrinâ repudiata, Lutheri adhaerere, non paucis tamen Catholicorum ceremoniis retentis.

§. III.

MOSCOWIA.

1. *Qui Moscoviæ fines?*

Ad Septentrionem mare habet glaciale, ad Occidentem Lappiam Norvegicam, Poloniam & Sveciam, ad Austrum Tartariam minorem, Circasiam, mare nigrum & Caspiû, ad Orientem Tartariam majorem sive Asiaticam.

2. *Quæ Aquæ?*

Fluvii Volga, Obus, Tanais, Dzvina &c. Lacus Ladoga longus 36. latus 20. miliaria Germanica, & Lacus Onega, qui longitudine 50. latitudine 18. miliaria compl. Et dicitur.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio

Regio hæc spatiis ingentibus diffusa in mediterraneis fere plana est; ad oras verò maritimas in montes assurgit altissimos, plena passim sylvis, lacubus, & majoribus fluminibus, quorū aquæ ingenti labore sumptuque, at non minore operæ pretio compendioque per factitios alveos sive *Canales* jungi nuper, committique cœpere, ut inde in mare Balticum & Caspium, Pontumque Euxinum navibus liber pateat accessus. Aura potiore anni partem frigidissima est, quam æstas subinde excipit tam fervida, ut serant alicubi ineunte Junio, Julio exeunte metant. Feris syvæ abundant. Loca deserta non pauca, in Syberia præsertim, ubi pretiosæ murrum Ponticorum & Mustelarum Scythicarum pelles, quas ut integras servant, bestiolas illas telis obtusis, inque nasum ferè directis dejiciunt ex arboribus.

4. *Quæ Moscoviæ partes?*

Quatuor præcipuæ. 1. Russia Occidentalis. 2. Russia Orientalis. 3. Tartaria Moscovitica, 4. Lappia Moscovitica, quibus aliæ multæ Provinciæ, nuper Svecis ereptæ accessere, nempe Livonia, Ingria, Careliæ pars, ubi mediis in aquis Sinus Finici ad Nievæ ostium A. 1703. ædificari cœpta est urbs longè munitissima Petersburgum, ut taceam urbes regionesque alias Persico bello partas.

5. *Quæ Metropolis?*

Et

Moscu, }

Moscua, quæ omnium Europæ urbium amplissima esse perhibetur, ad Moscum amnem.

6. *Qui incolarum mores?*

Gens hæc rudis omnino erat, barbara & inculta, quoad Petrus I. post varias Europæ regiones peragratas bonarum artium disciplinas, cumque his mores pariter cultiores politioresque hæc in terras cœpit invehere.

7. *Quæ ibidem regiminis forma?*

Imperiola prorsus ac despotica; nam subiecti omnes perinde habentur atque mancipia, quorum & bona omnia, & vita ipsa è Czari pendet arbitrio. Neque plebei solùm sed & optimates ob levia sæpe delicta si non morte, fustuario certè multari solent.

8. *Quæ Moscorum Religio?*

Hi cum Græcis Schismaticis fermè conveniunt.

§. IV.

POLONIÆ REGNUM.

1. *Quæ Regiones conterminæ?*

Ad Septemtrionem Borussia, Curlandia & Livonia cum Moscoviæ parte, ad Ortum itidem Moscovia, ad Occidentè Silesia, Marchia Brandenburgica & Pomerania, ad Austrum Valachia, Transylvania & Hungaria.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Vistula Cracoviam, Varsaviam, Thoruniũ &c. alluens, infra Dantiscum mare subit Balticum.

Bory-

Borystheneſes verò & Tyras in Pontum Euxinũ
ſeſe exonerant.

3. *Quæ Cæli affectio locique natura?*

Aër perfrigidus quidẽ, ſed ſalubris, niſi quòd
in Lithvanix quibusdam locis paluſtribus craſ-
ſior ſit & inſalubrior: Terra frumento, cera,
melle, ſale, pice, metallis, pecore, jumentis,
feris, ac piſcibus omnis generis abundat.

4. *Quæ præcipuæ Regni Poloniae partes?*

1. Polonia propriè dicta, 2. Magnus Litvanix
Ducatus, 3. Boruſſia regalis ſive Polonica &c.

5. *Quæ Regni hujus Urbes præcipuæ?*

Cracovia regni totius, Vilna Lithvanix me-
tropolis eſt, Varſavia Regum ſedes.

6. *Qui Polonorum genius?*

Sunt fortes & animoſi, atque adverſus Turcas,
alioſque Eccleſiæ hoſtes prorsus intrepidi, e-
quo ut plurimum mereri ſoliti, nobilitatis a-
vitæque libertatis apprime tenaces &c.

7. *Quæ regiminis forma?*

Partim Monarchica, partim Ariſtocratica cum
Democratica permixta.

8. *Quæ Religio?*

Catholica; tolerantur tamen alicubi Luthera-
ni, Calvinix, aliiſque Sectarii, quos *Diffidentes*
vocant. Plura de Polonia diſces ex annuis PP.
Skarga, Kwiatkiewicz, Gwagnino, Crantzio,
Floro Polonico &c.

§. V.
TURCIA EUROPÆA.

1. *Quos hæc habet terminos?*

Ad Septentrionem Poloniam & Hungariam;
ad Ortum Pontum Euxinum; ad Austrum Me-
diterraneum; ad Occasum mare Adriaticum.

2. *Quæ præcipua ejusdem partes?*

1. Bulgaria, Bessarabia, Thracia, sive Romania,
Græciaque universa, quæ uno omnes nomine
Romelia appellantur, atque à supremo Præfe-
cto Beglerberg dicto, cujus sedes Urbs Sophia
Bulgarie metropolis, administrantur. 2. Bo-
snia, Croatia, Dalmatia & Servie pars. 3. In-
sula Creta sive Candia, centum olim urbibus
frequens, & Eubœa vulgò Negroponte, cum a-
liis Archipelagi insulis, quarum plerisque no-
va hodie nomina indidère. hæc inter est Insula
Pathmos, sive Palmosa, ubi S. Joannes Apoca-

lipsin scripsit.

3. *Quæ Imperatoris Turcici sedes?*

Adrianopolis primùm, donec sedes regia Con-
stantinopolim (Turce Stambol vocant) Anno
1453, à Machomete II. captam, est translata.

4. *Quæ Turcarum ingenia?*

Gens hæc atrox, truculenta & barbara, ad re-
gnorum, bonarumque artium excidiū nata, nō
propria virtute, sed Principum Europæorum
dissidiis, gravissimæque Pseudochristianorum
præci-

præcipuè, ipsis aded Turcis pejorum, flagitiis
ad tantum dominationis fastigiũ est grassata.

5. *Quæ Turcarum Religio?*

Nefariis omnes impii Machometis superstitionibus sunt dediti, quibus immixti Schismatici Græci, DEO & Ecclesiæ rebelles, miseram serviunt servitutem.

6. *Quæ celebriores antiquæ Græciæ Provinciæ?*

1. Macedonia, ubi Thessalonica, hodie *Salonichi*. 2. Albania sive *Arnaut*. 3. Epirus. 4. Ætolia, ubi Actium promontorium, 5. Achaja, nunc *Livadia*, ubi olim Athenæ urbs Academia toto orbe celeberrima, mons Parnassus, aliaque antiquitatis monimenta. 6. Thessalia sive *Fanna*, ubi Campi Pharsalici, amœnissima Tempe, mons Olympus &c. 7. Peloponnesus sive *Morea*, ubi Corinthus, Sparta &c. fuerat.

7. *Quis Græciæ hodiernæ status?*

Nobilissima hæc regio, omni antehac disciplinarum genere longè excultissima, sedes nunc est ignorantix, meraque Barbaries.

8. *Quæ terræ fertilitas?*

Hæ aliæque Turcicæ ditionis Provinciæ erant olim cultissimæ, rerumque omnium affluentia refertissimæ; quæ tamen hodie ob incolarũ vel incitiam, vel inertiam magnam partem neglectæ jacent.

§. VI. BRITANNIA.

1. *Quis hujus situs?*

Undique mari cingitur, ad Septemtrionē Ca-
ledonio, ad occasum Hibernico, ad Austrum
Britannico, ad ortū Germanico, ubi Batavi ma-
gnū quotannis quæstum ex halecum captura
faciunt.

2. *Quæ Britannie divisio?*

Insula hæc, omnium Europæ maxima, Angliæ
& Scotiæ regna complectitur. & Britannia ma-
gna appellatur. Huic Occidentem versùs ad-
iacet Hibernia, quæ cum pluribus aliis insulis
minoribus Britannie Regi subiecta est.

3. *Qui fluvii præcipui?*

In Anglia Tamēsis, Tavus in Scotia, ubi qua-
tuor magna æstuaria, quæ Scoti *Fyrth* vocant,
in Hibernia Senus.

4. *Quæ urbes primariæ?*

Angliæ Londinum, Scotiæ Edenburgum Hi-
berniz Dublinum.

5. *Quæ Cæli affectio, solique natura?*

In Anglia aura humidior, crassiorque, tempe-
rata tamen. Terra ut fertilissima, vinū tamen
non præfert. Lana, stannum, & equi Angliæ
præ reliquis commendantur. Asperioris & coeli
li & soli est Scotia; unde minor frugum, maxi-
ma verò piscium, halecū præcipue ac Salmonum

num copia. In Hibernia ob crebros lacus & paludes àér gravior, minusque salubris est; prae-
ta tamen pecoribus, lacus piscibus, maximè
salmonibus, abundant.

6. *Quis incolarum genius?*

Hi quamdiu religioni veræ adhæterant, miris
passim laudibus efferebantur; at postquam ab
ea defecere, toti pariter à se ipsis degenerârunt.
Adcò nempe si non unica, optima certè morū
magistra religio est orthodoxa, quæ si exulare
cogitur, vera pariter virtus, honestas, politia
&c. exulet necesse est. Quòd si populo hujus-
modi fœdifrago, veræque religionis desertori
ferociores insuper animi imperus natura in-
didit, quid, nisi casus tragicos, turbulenta, di-
ra, funesta quæque exspectes?

7. *Quæ Regiminis forma?*

Monarchica, cum Aristocratica & Democrati-
ca permixta.

8. *Quæ ibidem Religio?*

Catholica tantopere olim floruit, ut multæ E-
uropæ Provinciæ, ac præcipuè Germania pri-
mos orthodoxæ Fidei magistros & Apostolos
Britanniæ debeat. At verò post horrendum
illud Schisma ab Henrico VIII. Ecclesiæ DE
propugnatore primùm strenuo, dein hoste in-
fensissimo introductum, merum diversarum
sectarū chaos hodieque lugentes conspiciamus.

9. *Quis antiquæ Britannia Status?*

Hæc

Hæc Albion primum, tum à Romanis victori-
bus Britannia appellata est. Præfidiis exinde
Romanis ad Galliam defendendam avocatis,
Britanni Anglos, Saxonum Coloniam, contra
vicinorum hostium incurfiones in subsidium
advocârunt à quibus strenuè primum ad-
juti, dein contra fidem datam patriâ pulsi,
partim in extremum Gallix angulum sedem
nomenque transtulêre, partî in montes Cam-
briæ (Walliam hodie vocant) se recepêre, re-
tenta in hanc usque diem antiquæ Britannix
lingvâ. Britannia subinde à novis incolis An-
glis Anglia vocari cœpta est.

§. VII.

ITALIA.

1. *Qui ejus termini?*

Italia ocreæ figuram referens, Septemtrionem
versus à Germania; Helvetia & Gallia Alpibus
submoverur; cætera verò mediterraneo undi-
que mari cingitur.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Padus; quem Poëtæ Eridanum vocant, Tibe-
ris & Athesis.

3. *Qua terra fertilitas?*

Tanta, ut Europæ Paradisus appellari haud in-
juriâ possit; nam vinum generosum, poma o-
ptima omnis generis, sericum, resque alias u-
berim suppeditat.

4. *Qua*

4. *Quæ Italia divisio?*

In superiorem, mediam & inferiorem dividi percommode potest. In parte superiore seu Boreali septem sunt Ducatus, nempe Sabaudia, Pedemontium, Mons-Ferratus, Ducatus Mediolanensis, Parmensis, Mutinensis & Mantuanus. Tres item Respublicæ, Veneta, Genuensis, & Lucensis. In Italiæ medietate ditio est Summi Pontificis, & magnus Hetruriæ Ducatus: in parte inferiore seu Australi Regnum Neapolitanum. Italiæ circumjacent Insulæ majores Sicilia, Sardinia, Corsica & Melita, cum minoribus quibusdam.

5. *Quæ urbs Italiæ primaria?*

Roma, Imperii primum profani, imò & veteris orbis universi caput; inde verò Imperii Ecclesiastici, non per veterem duntaxat, sed novum insuper orbem quaquaversus dilatati metropolis, Summi que Pontificis & Christi in terris Vicarii sedes.

6. *Quæ Religio?*

Sola hic Religio Catholica sedem fixit stabilem, nullis unquam inferorum machinis evertendam.

7. *Qui Italorum mores?*

Perspicaci sagacique sunt ingenio, ac rerum omnium capaci. Dicuntur tamen astuti, subdoli, gloriæ, vindictæ & pecuniæ tenaces non minus quam appetentes, ac medium quodammodo tenere Hispanicam inter gravitatem & levitatem Gallicam.

8. *Quæ*

8. *Quæ prisca Italia divisio?*

Pars Italiae superior, ubi Pedemontium, Mediolanum, Parma &c. Gallia *Cisalpina* sive *Transpadana* vocabatur. Versus Dominium Venerum erat Gallia *Transpadana*; *Cispadana* autem versus agrum Florentinum. Omnis hic Italiae superioris tractus post Longobardorum irruptionem Longobardia dicta est. In Media Italia erat Etruria sive Tuscia, Graecis Tyrrenia, hodiernis Italica Toscana. Campania Romana, cujus caput Roma, majorem Latii antiqui partem continet, ubi olim Latini, Sabini, Rutuli, Volsci, &c. Ducatus Spoletanus *Umbria*, Marchia Anconitana Picenum nominabatur. In Italia inferiore erat 1. Samnium, ubi hodie Beneventum. 2. Campania felix, ubi Neapolis, Capua, Nola &c. 3. *Græcia magna*, Apulia & Calabriam, quæ inferior regni Neapolitani pars est, complectebatur. In antiqua Calabria erat urbs Tarentum. Hodierna Calabria Siciliaam versus protenditur.

§. VIII.

GALLIA.

1. *Qui Regni hujus limites?*

A Septentrionibus mari Britannico (nautæ *Canalem*, Galli *la Manche* sive manicam vocant) parteque Belgii; ab occasu Oceano Atlantico; à Meridie montibus Pyrenæis, quibus ab Hispania per

ab Hispania sejungitur, & mari Mediterraneo;
ab Ortu Sabaudiâ, Comitatu Burgundiæ, Lo-
tharingiâ & parte Belgii terminatur.

2. *Qui celebriores Gallia fluvii?*

Sequana, Ligeris, Garumna, & Rhodanus.

3. *Quæ Cæli solique affectio?*

Soli temperies salubris; solum oppidû sæcun-
dum, præcipuè in Provincia versûs mare Me-
diterraneum. Vina Campana & Burgundica
passim commendantur,

4. *Quæ Gallia divisio?*

Duodecim complectitur Provincias, quarum
tres, Insula nempe Franciæ, Provincia Aureli-
anensis, & Lugdunensis meditullium fermè ob-
pinent. Tres ad Septemtrionem recedunt, Bri-
tannia nimirum, Normania & Picardia. Tres
Orientem spectant, nempe Delphinatus, Bur-
gundia & Campania. Tres, tandè. Provancia
videlicet, Occitania & Aquitania Austrû ver-
sûs, mari Mediterraneo & Hispaniæ adjacent.

5. *Quæ Galliæ Metropolis?*

Lutetia sive Parisii ad Sequanam.

6. *Quis Gallorum genius?*

Sunt festivi, comes, affabiles, ad res gerendas
non minùs, quàm excogitandas prompti & ex-
pediti; variis in artibus, ac scientiis probè ex-
ercitati; sui tamen, rerumque suarum immo-
dici æstimatores, leves, instabiles, novarû sem-
per rerum atque elegantiarum, in vestitu præ-
teritum

ferim, architecti, quibus aliarum nationum
oculos fascinant, & loculos emungunt.

7. *Quæ ibidem Regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quæ Religio?*

Catholica, nisi quod hæresis Janseniana, Vati-
canis licet fulminibus toties percussa, totoque
orbe reliquo exulare iussa, in Gallia asylū magno-
identide molimine quæreret, inventura heu
dubie, nisi Regis Christianissimi, totque virorum
purpurâ, infulis, togâ sagoque, virtute item &
doctrinâ omnigena conspicuorum zelus & in-
victa constantia totis viribus obniteretur.

9. *Quæ Gallie antiquæ divisio?*

Generationi dividebatur in Galliam Cisalpinā Iber-
& Transalpinam. Cisalpina complectebatur tem-
maximam Italiæ Borealis partem, ubi Insub-
res agrum Mediolanensem, Ligures Genuen-
sem, Taurini Pedemontiū &c. incoluere, Gallia Aër-
lia Transalpina in Comatā & Braccatam; Coma-
mata rursus in Belgicam, Celticam & Aquitaniam tran-
nicā dispartiebatur. Gallia Belgica hodie partem
est Belgii & Germaniæ. In hac Ubii circa Col-
loniam, Vangiones circa Wormatiā, Tribocii
circa Argentinam &c. consedere. Gallia Cel-
tica agrum Lugdunensem, & Parisiensem, Bri-
tanniam, Normaniā &c. Aquitania verò Va-
sconiam, Occitaniā, Agrum Aurelianensem &c.
&c. complectebatur. Gallia Braccata sive Narbonensis

tionum, bonensis Provinciam propriè dictâ, & Delphinatum &c. complexa, appellabatur Provincia Romanorum, quia hi inde initium fecêre Gallicæ sub Imperium suum redigendæ.

§. IX.

Hispania & Lusitania.

HISPANIA.

1. *Qui Hispania limites?*

A Septentrione Oceanum respicit Cantabricû; ab ortu æstivo montes Pyrenæos; à meridie & ortu hyberno mare Mediterraneum; ab occasu Lusitaniam & Oceanum Atlanticum.

2. *Qui præcipui Hispaniæ fluvii?*

Iberus & Bætis, sive *Guadalquivir*. Tagus, item Durius & Anas, sive *Quadiana*, qui tres etiam Lusitaniam rigant.

3. *Quæ Cæli solique natura?*

Ær, in partibus præcipuè Australibus præferendus interdium, noctu frigidiusculus, ac penetrantis cujusdam, stomachoque adversantis aeris crimonix. Unde hic, perinde atque in Italiæ locis quibusdam, periculosum perhibent, a pertis fenestris noctu somnum capere. Solum admodum fertile est, longè fertilius futurum, si diligentius excoleretur.

4. *Quæ Hispania divisio?*

Ex pluribus constat regnis ac Provinciis. In his sive Nanipso ferè meditullio regna sunt Castellæ veteris,

ris, ac novæ, cum regno Legionis: Gallæcia, Asturia & Biscaia, sive Cantabria versùs oram Oceani Septentrionalem ab occasu in ortum procurrunt. Montibus Pyrenæis adiacent Navarra, Aragonia, & Catalonia: mari verò Mediterraneo regna Valentix, Murciæ, Granatæ & Andalusix.

5. *Quæ Hispania Metropolis?*

Madritum in Castella nova, ubi sedes regia.

6. *Qui genti huic mores?*

Hispani profundo reconditoque sunt ingenio, severiorum magis disciplinarum, quàm artium liberalium cultores, circumspecti, autoritatis, gravitatis, secretique apprimè tenaces; quodque in deliberationibus & consultationibus tardiores, eò in rebus semel decretis sunt constantiores. Ac licèt à labore rusticano, & opificiis ut plurimum adhorreant, virtutis tamen bellicæ, præsertim Caroli V. & Philippi II. temporibus eximia prorsus dedere specimina, laborum quorumvis patientissimi.

7. *Quæ regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quæ Religio?*

Nonnisi Catholica, quam cum Rex re & nomine *Catholicus*, tum rerum hæreticarum quotiescunque sitores ita sartam adhuc tectamque conservant, ut nulli hæreticorum sedem illic stabilem capere in hanc usque diem liceat.

9. *Quæ*

Gallæcia
sûs oram
in ortum
cent Na-
verò Me-
Granatæ
?
es regia.

ingenio,
uam ar-
choritari-
ces; quò-
onbus tar-
t constan-
& opifici-
men bel-
si II. tem-
mina, la-
mi.

re & in-
caru quæ-
conserua-
ic stabilem
gerit.
9. Quæ

9. *Quæ antiquæ Hispaniæ divisio & appellatio?*
Hæc Hesperia quoque ultima (quo nomine ab Italia *Hesperia* simpliciter vocari solita, discernebatur) Iberia item & Celtiberia appellata, atque in Hispaniam citeriorem & ulteriorem divisa est. *Citerior*, sive Tarraconensis, dimidia erat Hispaniæ pars, Romæ fuerat vicinior; *ulterior*, verò Lusitaniam & Bæticam, ubi hodie Andalusiæ & Granatæ regna, complectebatur. Trans fretum Herculeum Mauritania erat Tingitana, Hispanicæ tunc ditionis. In Celtiberia eminebat urbs Numantia, post diutinam ob-
dionem à Scipione tandem deleta.

LUSITANIA

sive

PORTUGALLIA:

1. *Qui Regni hujus termini?*

A Septemtrione & Oriente Hispaniæ contemina est: ab occasu & Meridie Oceano Atlantico alluitur.

2. *Qui fluvii?*

Præcipuus est Tagus, ad cujus ostium urbs est Ulyssipo, Lusitanæ metropolis sedesque regia.

3. *Quæ terræ indoles?*

Solis calorem venti, à mari identidem spirantes, mitigant; hinc Cæli temperie ac fertilitate Lusitania Hispaniam superat, vino, oleo, arborum fructibus, pascuis, sale &c. dives.

F. 62. 27. 4. *Quæ*

4. *Quæ Regni divisio?*

Complectitur Lusitaniam sive Portugalliam
proprie dictam, & Algarbiam.

5. *Qui Lusitanorum mores?*

Sunt frugales & ad rem suam attentī; libera-
les nihilominus erga egenos, Deoque dicatos
homines; in templis exornandis piè prodigi,
religione in DEUM & ELque Matrem nulli se-
cundi; scientiis item, mercimoniis & armis
clari.

6. *Quæ ibidem religio floret?*

Sola Catholica, perinde atque in Hispania.

7. *Quo nomine prisca Romani regionem hanc
appellabant?*

Pars hæc erat Hispaniæ *ulterioris*, Provincia
Lusitanica nuncupata.

HUNGARIÆ REGNUM.

1. *Quis Hungariæ situs atque divisio?*

Ad Septemtrionem montibus Carpatiis à Po-
lonia, Silesia & Moravia sejungitur: ad ortum
Transylvaniæ & Valachia; ad Austrum Sclavo-
niæ & Servia; ad Occasum Austriæ & Styria
contermina est; dividiturque in Superiorem &
Transdanubianam Septemtrionem versùs, &
in inferiorem seu Cisdanubianam meridiem
versùs. Buda Regni totius caput, regiaque
olim sedes erat. Superioris Hungariæ metropo-
lis est Posonium. Regnum porò istud, quod
fortissi-

fortissimū Christianæ Reipublicæ contra Turcas propugnaculū semper fuerat, Domus Austriaca jure hæreditario possidet.

2. *Quod soli, incolarumque ingenium?*

Terra, licet rerum omnium copiâ ad delicias usque abundet; longè tamen uberiores ferret fruges, si diligentius excoleretur. Præ cæteris commendantur boves, vinum & aurum Hungaricum. Incolæ magnis sunt animis, audaces, intrepidi, ad bella gerenda prompti, libertatis amantes &c.

3. *Quæ Religio?*

Jam inde à S. Stephani Regis pariter & Apostoli Hungariæ temporibus Religio Catholica semper floruit, donec Lutheri & Calvinii &c. sectatores noxia errorum suorum zizania his quoque spargerent, dum inter Ferdinandū I. & Joannem Zapolya Reges pro regno decertaretur, sed posteaquam Regnum hoc universum jugo Turcico jam penitus est exemptum, spes pariter affulget, fore ut Religio avita in antiquissimam suam possessionem postliminio restitueretur. Plura habes Opusculo Quarto.

C A P U T IX.

Octo minores Europæ partes.

§. I.

De quatuor minoribus partibus, seu Regionibus,

nibus, Galliam inter & Imperium Germanicum interjectis, Belgio nempe, Lotharingia, Helvetia & Sabaudia.

BELGIUM.

1. *Quis Regionis hujus Status?*

Hæc & urbiū magnificentia, & frequentia pagorum, & negotiandi opportunitate, pluribusque aliis prærogativis, totius Europæ regio florentissima meritò censebatur, eo præterit tempore, quo uni parebat Domino universa. At post plurium Provinciarum ab Religione orthodoxa Regeque Catholico defectione, accedentibus insuper Gallorum irruptionibus & continuis propè belli calamitatibus de pristino illo splendore haud parum deperditum visa est.

2. *Quæ Belgii hodierni partitio?*

Dividitur in Belgium Austriacum, Gallicum & Fœderatum, sive in Belgium Catholicum & catholicum.

3. *Quæ Belgii Catholici Provinciae?*

Ex his Domus Austriaca possidet partem potissimam quatuor Ducatum Brabantiae, Limburgi, Geldriae Superioris & Luxemburgi, & Flandriae Comitatus: partem item Comitatus Hannoniae: Comitatum Namurcensem, Marchionatum Antverpiensem & Dominium Mechlinien-

Germa-
, Lotha-
ia.

chliniense. Gallicæ verò ditionis sunt Artesiæ
Comitatus cum parte Brabantix, Flandriæ,
Hannoniæ, & Luxemburgi.

4. *Quæ federati seu Acatbolici Belgii Provinciæ?*

Hæ septem, quæ vulgò *Hollandia* appellari so-
lent, nempe duo Comitatus, Hollandiæ & Ze-
landiæ: quatuor Dominia, Frisiense, Gronin-
gense, Transisalanū & Ultrajectense, cum Gel-
dria inferiore, quo Zutphanix quoque Comita-
tus pertinet.

5. *Qui Belgarum mores?*

Gallo-Belgæ Gallis uti lingvâ habituque, ita
& moribus propiùs accedunt. Flandro Belgæ
verò, à Flandria, nobilissima Belgii Provincia
appellati. Germanis magis sunt moribus, ut
pote sinceri, candidi, perhumani, gnavi, indu-
strij, frugales, labori à teneris assveti, ingeni-
osi, & ad omnes scientias & artes idonei non
minùs quàm expediti. Præcipuam tamen o-
peram dant faciendæ mercaturæ, cùm ob ma-
ris viciniam, tum ob majorum fluminum al-
veorumque factitiorum frequentiam.

6. *Quæ Belgii urbes præcipuæ?*

In Brabantia Bruxellæ, Lóvanium, Antverpiæ,
Mechlinia &c. in Flandria Gandavum, Bruga-
Ostenda, Ipræ, Novoportus, Tornacum, Me-
nena &c. In Hannonia Montes, Athum &c.
Limburgum item, Luxemburgum, Chiniacū,
Namurcum, Caroloregium, Ruremunda &c.

quæ pluresque aliæ urbes omnino insignes
Austriacæ Domui sunt subjectæ. Galli porro
Atrebatum, Cameracum, Duacum, Graveli-
dam, Insulas &c. Batavi verò Amsterodamũ,
Rotterdamum &c. occupârunt.

LOTHARINGIA.

1. *Quæ, qualisque hæc Regia?*

Regni Austrasiæ pars olim erat. Hodie in go-
minos Ducatus, Lotharingiæ nempe pressius
sumptæ, & Ducatum Barensem dividitur, est-
que magnorum Heroïum patria. Et quamvis
montosa sit ac saltuosa, frumento tamen, vino,
& pecoribus &c. abundat. Urbs Princeps est
Nanceum, Ducis Sedes. Incolæ Gallicè ut
plurimum loquuntur. Ad Lotharingiam quo-
que pertinebant tres, nobilissimi Episcopatus,
Metensis, Tullensis, & Virodunensis, quos Ga-
liæ Rex Henricus II. a. 1152. ab Imperio Ger-
manico avulsit, Jurisdictione tamen Ecclesia-
stica penes ArchiEpiscopum & Electorẽ Tre-
virensẽ in hanc usque diem remanente. Hic
Ducatus Lotharingiæ & Bari sæculo 18. cessit
Imperio Gallorum, atq; Stanislaõ Leszczyński
Regi Poloniarum cepit parere.

HELVETIA.

1. *Quæ regionis hujus natura est constitutio?*
Tota ferè montibus veluti nativis propugna-
culis

culis obvallatur, ac in tredecim territoria, seu *Cantones* distinguitur, e quibus Lucerna, Uriæ, Suintia, Subsylvania sive Underwaldia, Tugium, Friburgum. Solodorum cum parte Glaronæ, & Abbatiscellæ, cum Valesia item univèrsa, pluribusque aliis urbibus ac locis fœderatis in ævita semper religione persistère immobiles: Tigurum verò, Berna, Basilea, & Schaphusia cum parte Glaronensium & Abbatiscellanorū &c. Zwinglium, infamem illum fidei orthodoxæ desertorem ac Transfugam secutæ, priscâ progenitorum suorum religione abjuratâ, novitiæ sectæ adhæsere.

2. *Qua terra & incolarum indoles?*

Terra latis undique pascuis viret: unde incolæ ex pecuaria permagnū capiunt quæstū. Quantum porrò Helvetiorum orthodoxorum in fide Catholica, Christi que Vicario defendendo jam olim fervor fuerit & constantia, inde patet, quòd Julius II. anno 1512. Helvetios *Pontificia dignitatis Propugnatores & defensores*; ac Leo X. anno 1515. *Ecclesiæ Defensores* appellare nō dubitaverit. Helvetiorū quoque fidelitas, sinceritas, temperantia, industriosa sedulitas, ac virtus præsertim bellica passim celebratur ab Historicis, Regimen alicubi Aristocraticū, ali-

b. Democraticum est.

S A B A U D I A.

Quid de hac generatim dicendum?

Sabaudix Ducatui ab Austro Pedemontium à Septentrione lacus Lemanus, ab Occasu Gallia, ab Ortu Valleſia eſt contermina. Aura ob crebros montes, perpetua rigentes glacie, frigidior eſt; regio tamen populosa, nec infecunda. Incolæ admodum induſtrii ſunt & laboroſi. Monticolæ relicto paſſim ſolo patrio, Æginæis mercibus diſtrahendis regionatim lucellum quærunť.

§. II.

Quatuor reliquæ Europæ partes, Poloniam inter & Turciam Europæam nempe, Tranſylvania, Valachia, Moldavia, & Tartaria minor.

TRANSYLVANIA.

Quid de Principatu hoc ſtriſtim commemorandum?
Hungariæ jam olim adjuncta erat, dein propriis paruit Principibus. Nunc annis amplius triginta Domui ſubeſt Auſtriacæ. Terrarum montibus, ſylvisque impedita, frugum tamen feraciſſima eſt, cùmque vicina Valachia & Moldavia olim *Dacia* vocabatur. Incolæ tres potiſſimum claſſes diſtribuantur, in Ungaros nempe, Siculos five *Siculicales*, & Germanos origine Saxones, quos inter plures alie nationes

nationes, sectæque diversæ degunt.

VALACHIA & MOLDAVIA.

*Quid de geminis hisce Principatibus cursim
dicendum?*

Utraque hæc regio suos habet Principes (Hospodaros vocant) Sultano vestigales. Terra, montosa licet ac sylvestris, frumento tamen, vino, equis generosis, armentis & pecore abundat. Incolarum plerique Græcorum schismaticorum erroribus impliciti, aut pecuariam faciunt, aut agriculturæ dant operam, cætera bellicosi,, rerum novandarum cupidi, dubiæ sublectæque fidei.

TARTARIA MINOR.

I. Quæ hæc Regio?

Olim Chersonesus Taurica, hodie Tartariâ Crimæa & Præcopensis dicitur, quæ Scythæ primum, dein Tartari, ex Asia profecti, tenuere. Principem seu Chanum suū, qui ex Kirai semper familia est, ipsi quidem eligunt; sed rata omnino habenda à Sultano electio. Ea porro lege Turcis sunt subiecti, ut Sultanum vel Vezirium, ad bella proficiscentem, cum delecta militū manu comitari cogantur, nō alio numero stipendio, nisi quod ex præda sibi vindicant.

2. Quis Tartarorum genius?

Domos plerique non incolunt, sed parva congruunt tuguria, in acumen fastigiata, quæ
carris

carris imposita cum uxoribus, liberis & peco-
ribus secum, quo lubet, circumferunt, & obvi-
is quibusq; absumptis, aliò commigrant, gens
hominum barbara, bellicola & raptò vivere
assueta.

C A P U T X.

Mappa Geographica Asiae.

1. Quis Asia situs?

Nobis Europæis ad Orientem, partemque po-
tissimam sub zona temperata Boreali sita est,
atque à Septentrione Oriente & Meridie va-
stissimo cingitur Oceano; Occalum versùs ma-
ri rubro ab Africa, mari verò Mediterraneo &
Ponto Euxino &c. ab Europa secernitur.

2. Quæ Cæli affectio?

Aura ad Septentrionem perfrigida, in medio
temperata, Austrum versùs præservida est.

3. Quæ terra indoles?

Septentrionem versùs, ubi Tartaria magna fi-
ta, terra vasta & horrida, magnamque partem
nobis incognita est. Regiones verò mediter-
ranæz uti Persia, India, China, &c. serico, a-
romatis, fructibus, gemmis, margaritis, auro
argentoque abundant.

4. Qui Asiaticorum genius?

Varius pro vario regionum situ. Nam zonæ
terridæ accolæ Africanis similiores sunt, hoc
est, inconstantes, vehementes, vafri & astuti
&c.

&c. languidiores contra ac hebetiores, qui ad Boream recedunt. Quibus verò mitius clima obtigit, hi mitiore pariter sunt indole; molles tamen ut plurimum, delicati & voluptatibus dediti, præsertim postquam orthodoxa religio, optima, ut aliàs monuimus, morum magistra, inde exulare cœpit.

5. *Quæ igitur ibidem religio?*

Superstitio Mahometana instar luis epidemicæ totam fermè Asiam infecit. Sunt tamen ibi & Ethnici & Judæi, & Christiani non pauci; qui postremi in varias iterum sectas abiêre.

6. *Quæ Asia præ reliquis mundi partibus prærogativa?*

1. Hic prima generis humani incunabula, nostrorumque progenitorum & Patriarcharum patria, ex qua deductæ in omnem terrarum orbem colonix. 2. Hic tres illæ Monarchiæ longè potentissimæ, Assiriorum, Persarum & Græcorum floruêre. 3. Hic artes pleræque omnes scientiæque inventæ. 4. Hic Theatrum erat, ubi ludens in orbe terrarum DEI Sapientia tot tamque admiranda mundo dedit spectacula. 5. Hic terra illa divinitus promissa, lacte & melle fluens, ubi ipse DEI Filius natus & educatus, annosq; amplius triginta cum hominibus versatus est. 6. Inde orta DEI para, cœli terræque Regina, Prophetæ Sanctissimi, CHRISTI Apostoli, primi illi legis Evangelicæ ac Fidei orthodoxæ.

thodoxæ præcones & Doctores. 7. Hic Eccle-
siaz novalis Christi que vinea, divinis manibus
plantata. DEI Hominis sudore ac sanguine
Martyrumque cruore irrigata, latissimè flori-
uit, primitiasque tulit cælo acceptissimas, pro-
pagines inde suas ac germina emissura per or-
bem universum &c.

7. *Qua Asia divisio?*

Olim in Asiam majorem, & minorem, hodie
rectius diviseris in Imperium Turcicum, Persi-
cum, Mogolicum, Tartaricum & Sinicum, at-
que Insulas Asiaticas.

8. *Qui potentissimi Asia Monarcha?*

Turcarum Imperator, Rex Persarum, Magnus
Mogol, & Imperator Sinensis, cui magna quo-
que Tartariæ majoris pars subiecta est.

§. I.

Turcia Asiatica.

Quasnam complectitur Provincias?

Sex: Anatoliam, Syriam, Arabiam, Georgiam,
Armeniam, & Diarbecchiam. Tres priores cis,
posteriores trans Euphratem sitæ sunt.

I. ANATOLIA.

1. *Quod regioni huic nomen? Quis situs?*

Hæc, quod Europæis ad Orientem posita sit, à
Græcis Anatolia ab Oriens ab Italis Lenante, ab
antiquis Romanis Asia minor dicta, Peninsulæ
instar, à Septentrione Ponto Euxino, Euphra-
te ab

te ab Oriente, à Meridie mari Mediterraneo, si-
ve Lycio & Pamphilio, ab Occidente Archipe-
lago, Helleſponto, Propontide & Boſphoro
Thracio terminatur.

2. *Qua terra indoles?*

Regio hæc & Cœli clementiâ & ſoli ubertate,
& urbium frequentia, & victoriis, quas tum
Græci à Perſis, tum Romani à Mithridate a-
liisque reportârunt, longè clariffima, hodie à
Barbaris neglecta, peneque deſerta jacet.

3. *Qua diviſio?*

Turcæ hodie dividunt in 4. Provincias, nempe
1. in *Anatoliam* propriè dictam, quæ occiden-
tem & mare Ægæum verſus, olim Bithyniam,
Paphlagoniam, Myſiam, Phrygiam, Lydiam,
Æoliam, Joniam, Cariam, partemque Galatiæ
complectebatur. 2. In *Amasiam*, Septemtrio-
nem Pontumq; Euxinum verſus, ubi olim re-
gnû Ponti & Capadociæ cum parte Galatiæ.
3. In *Caramaniam*, verſus Auſtrû & mare Me-
diterraneû, ubi aliàs Lycia, Pamphylia, & Ci-
licia &c. 4. In *Aladuliam*, verſus Orientem
& flumen Euphratem, quæ Armeniam mino-
rem antiquam continet. Huc quoque perti-
nent Inſulæ Cyprus, Rhodus &c.

4. *Qua celebriores hic olim urbes numerabantur?*

In Bithynia Nicæa, Chalcedon &c. in Jonia
Ephesus, Smyrna &c. in Cilicia Tarsus: in Ly-
dia Thyatira: in Phrygia minore Troja urbs
longè

longè decantatissima: ad Hellespontū sive fretum Callipolitanum Abydos, eque regione Sestos, arces munitissimæ, quas vulgò *Dardanellas majores* vocant; nam Dardanellæ minores in Græcia ad fauces sinus Corinthiaci-
trumque litus communiunt.

II. SYRIA.

1. *Quid de hac memorandum?*

Syriam sive Soriā Turcæ dividunt in tres Provincias sive Præfecturas, Alepensem, Tripolitanam, & Damascenam, quarum singulæ à Bassa, sive Præfecto Turcico administrantur. Alepensis continet Syriæ antiquæ partem Bo-
realem, cujus caput Alepum, urbs ampla & commerciis florentissima. Tripolitana partem Phœnicie & Cælesyriæ complectitur. Urbs princeps est Tripolis ad mare Mediterraneum, ubi portus percommodus. Damascenæ Præfecturæ caput est Damascus celebre emporium ad Libani montis radices. Ad Præfecturam hanc pertinet Palæstina, ejus, uti & Syriæ solum longè fertilissimum meliorē passim culturam desiderat, idque vel ob Turcarum aversionem, vel incolarum desidiā.

2. *Ubinam Pentapolis, ac mare mortuum?*

Pentapolis regio olim amœnissima Palæstinam inter & Arabiam, à quinque urbibus, Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim, & Segor appellata,

sive fre- lata, deflagrationis illius horrendæ reliquias
 regione longè tristissimas hodieque ostentat; universus
 à Darda- quippe terræ illius tractus aspectu horrendus
 illa mino- summè sterilis poma profert in speciem pul-
 anthiacia- cherrima, sed quæ manibus contrectata, in ci-
 t. meres abeunt. Ibidem lacus est, continuum fu-
 mum & sulphur, quasi reliquias funesti illius
 incendii exhalans, à bitumine, Asphaltites di-
 ctus, tetri omnino ac pestilentis odoris; unde
 nec pisces ibi, nec sveltæ aquis volucres. Voca-
 tur & *Mare Mortuum*, cum quòd odor ejus gra-
 vissimus omnibus vitæ prædit is, adversetur,
 tum quòd ob lentum ac spissum bitumen nec
 aurâ, nec ventis moveri unquam possit.
 3. *Quid porro de Palestina seu terra sancta mo-
 morandum restat?*
 Hæc à Chananæis primùm, hisque DEI moni-
 tu exterminatis, à populo Israëlítico incole-
 batur. Terminus ejus à Septemtrione mons
 Libanus, ab Occasu mare Syriacum (quod &
 Sidonium & Phœnicium dicitur) à Meridie
 Arabia peræa, ab ortu Arabia deserta. Qua-
 drifariam dividebatur 1. in Judæam, 2. in Sa-
 mariam, 3. in Galilæam. 4. in Peræam. In
 Judæa tribus Juda, Benjamin, Simeon & Dan;
 in Galilæa Aser, Nephthali, Zabulon & Issachar;
 in Samaria Ephraim cum dimidia tribu Manas-
 se; in Peræa trans Jordanem, ubi & Iturea &
 Trachonitidis regio, Ruben & Gad cum reli-
 qua

qua Manassis tribu confedère. Terræ Sanctæ metropolis, regnique olim Judaici sedes erat Hierosolyma, toto terrarum orbe nominatissima, hodie solo ferè nomine & CHRISTI Sepulchro celebris.

III. A R A B I A.

1. *Quid de regione hac paucis dicendum?*

Arabia triplex est, Petræa, deserta & felix, ubi varii Principes (Emiros vocant) dominantur, quorum plerique Turcis, cæteri Persis sunt vel Etigales. Per Arabiam Petræam, majori ex parte sterilem, arenosam ac sole torridam, populus Israëliticus, Moyse ductore, ex Ægypto in Palæstinam longo viarum circuitu est profectus. Mons ibi Sinai & Horeb, uterque Deus cum Moyse alloquio insignis. Arabia deserta Judæis Cedar, maximam sui partem plana est, at sterilis pariter & arenosa, ideoque deserta. Arabia felix, ubi regnum Sabæ fuisse traditur, auro, gemmis, balsamo, thure, myrrha, aromatis & fabis, vulgo Caffè abundat. Inter urbes præcipuas est Mecha, Machometis patria, & Medina, ubi Pseudoprophetæ tumulus. Urbes utraque summa Machometanorū, catervatim illuc confluentium superstitione frequentatur.

2. *Quis Arabum genius, quæve celi affectio?*

Calor ibi maximus; quem tamen roras maritimi nonnihil mitigant: hinc itinera nocte peraguntur.

peraguntur. Incolæ cum armentorum gregibus pascua vagi pererrant, & Scytharum more habitant sub tentoriis, quoad pabulum suppetit; quo absumpto aliò commigrant, latrociniiisque finitimos infestant. Quæ urbes incolunt, paulò humaniores sunt, mercaturæ ut plurimum dediti, Machometis tamen erroribus omnes impliciti.

IV. GEORGIA.

Ubinam sita hæc regio?

Pontum Euxinum, & Mare Caspiû interjacet; inque plures distribuitur Provincias, quas inter Georgia propriè dicta sive Gurgistan, ubi olim Iberia: Colchis item Argonautarû expeditione celebris, quæ Mengrelia hodie vocatur, atq; in tres iterum dividitur Principatus. Terra frugifera alioquin, parùm excolitur, ac partim Turcis, partim Persis vectigalis est. Religio Christiana quidem, sed erroribus plurimis inquinata.

V. ARMENIA sive TURCOMANIA.

Quanam hæc Regio?

Potissimam Armeniæ majoris partem completur. Hic eminent mons Ararat, in cujus præalto vertice Arca Nôë; cessante terrarum eluvione confedissee perhibetur. Multi quoque in Armenia hac supersunt Catholici; quos tamen hæretici, Eutyechiani potissimum & Monothelitz,

licæ, Machometani item & Hebræi junctis viribus omnino exterminare nituntur.

VI. DIARBECHIA.

Quæ hodie Regionis hujus facies?

Veteris Assyriæ partem, Mesopotamiam, Babyloniam & Chaldæam complectitur, regio olim amœnissima & deliciis plena; hodie tamen cum ob colonorum socordiam, tum ob continuas Arabum grassationes horrida & inculta, uti Regiones pleræque omnes Turcico imperio subiectæ. In tractu porro illo, ubi Euphrates & Tigris confluunt, Paradisus fuisse traditur; cujus tamē, uti & veteris Babylonis, Ninives, Edesæ, Ur, Haran, turris Babel &c. vix rudera exstat.

§. II.

Reliquæ Asiæ partes.

P E R S I A.

1. *Qui Regni hujus termini?*

Ad ortum Indus, ad occasum Tigris amnis, ad Boream mare Caspium & fluvius Oxus, ad Austrum Oceanus Indicus & sinus Persicus.

2. *Quæ divisio?*

Quinque olim partes præcipuas complectebatur, nempe 1. Ariam ad Ortum sive Indiam versùs. 2. Sogdianam maximè ad Septentrionem versùs Scythiam. 3. Prathiam itidem ad Septentrionem juxta mare Caspium. 4. Mediā ad Occasum versùs Armeniam & Assyriam

5. Per-

5. Persidem ad Austrum versùs sinum Persicū,
ad cujus fauces Armuzia urbs quondam muni-
tissima cum portu insigni, Lusitanici tunc Ju-
ris sita erat; quæ tamén, uti & plura alia an-
no 1622. Anglorū; Machometanis magis, quàm
Catholicis faventium, consilio & operâ, Lusita-
nis fuit erepta, & Christiani nominis est hosti-
bus tradita. Summatim Provinciæ erant se-
ptemdecim, quibus omnibus nova pridem no-
mina fuere imposita. Urbes præcipuè fuere
Persopolis, ab Alexandro Magno scorti horta-
tu in cineres redacta, Ecbatana Persiæ Regum
sedes æstiva, & Susa sedes hyberna. Hodierni
regni Persici metropolis sedesque regia est

Aspahanum.

3. *Quod soli & incolarum ingenium?*

Fluvii in Regno hoc amplissimo perpauci, hq;
in plures deducti rivos, ad agros nimio solis æ-
stu torridos & exsuccos humectandos. Provin-
ciæ Boreales temperatiores sunt ac fertiliores;
Australes contrà præfervidæ; quædam etiam de-
sertæ, arenosæ, ac steriles. Incolæ mercaturæ
potissimùm se dedunt, longèque erga externos
humaniores sunt, quàm Turcæ. Ab his tamen
ob diversam Alcorani, in cujus verba utrique
jurant, expositionē plurimùm discrepant, acerbis-
que ideo odiis se mutuo prosequuntur.

I N D I A.

1. *Quæ India divisio?*

62

India

India à flumine Indo nomen trahens, quadefariam dividi potest. 1. In Indiam Indum inter & Gangem Septemtrionem versùs, ubi magni Mogolis Imperiũ, de quo in Opusculo IV. meminimus. 2. In Peninsulã intra Gangẽ Orientem versùs. 3. In Indiam Insulanam.

2. *Quid de Peninsulã intra Gangẽ memorandũ?*
Peninsula hæc plurima complectitur regna, in quibus Lusitani ante annos ampliùs ducentos urbes locaque alia non pauca Ecclesiæ CHRISTI, Regisque Lusitanici imperio subdidere. At posteaquã Batavi longo post tempore Lusitanos pluribus in locis antiqua sua possessione exturbãrunt, non Lusitanicæ solũ, sed Christianæ quoque res in Oriente plurimũ accisæ fuerunt: Goa tamen, Archiepiscopi & Proregis sedes, sex munitissimis castellis portuque insigni instructa, in Lusitanorum adhuc potestate est, ubi & S. Francisci Xaverii Indiarum Apostoli Sanctitate & miraculis toto terrarum orbe celebratissimi corpus ab an-1552. in hanc usque diem incorruptum visitur, trecentis lampadibus ad ejus tumulam jugiter ardentibus.

3. *Quæ regna nominatiora Peninsulã intra Gangem complectitur?*

1. Ad Septemtrionem Regnum Avæ & Peguanum. 2. Ad Austrum Siamum & Malacam, olim Auream Chersonesum dictam. 3. Ad Orientem Tunchinum & Cochinchinam cum pluribus aliis regnis,

4. *Quid*

4. *Quæ insula celebriores in Oceano Indico?*

1. Maldivæ infra oram Malabaricâ longo tractu ab Aquilone in Austrum porrectæ, & in tredecim series distinctæ. 2. Ceylanus è regione oræ Piscariæ & Coromandix Lusitanici primùm juris, dein à Batavis occupata. 3. Sumatra, Borneu ex Asiæ insulis maxima, & Java infra Peninsulam extra Gangem. 4. Molucæ in magnas & parvas divisæ. 5. Philippinæ Sinâ inter & Molucas, & Mariæ Annæ inter Oceanum Orientalem & mare Pacificum, quarum illæ à Philippo. II. Rege, istæ à Maria Anna Regina Hispaniæ nomen duxêre. His adjungimus insulas Japonicas, quæ ultra Sinam Orientem versus porrectæ uni subsunt Monarchiæ.

5. *Quæ India fertilitas?*

Saccharo, oriza, gossipio, serico, aromatis omnium generis; margaritis item, gemisque pretiosissimis, auro & argento &c. abundat. Sed vix usquam gentium plantâ, arboremve æquè utilem reperias atque illam, quæ nuces (*cocos* vocant) humani propè capitis magnitudine passim profert; namque & cibus, & potû, & vestitum & quidquid fermè ad suppellectilè vel nauticam, vel domesticam necessarium est, sola suppeditat.

6. *Quid verò de religione dicendum restat?*

Jam inde à magni Indiarum Apostoli Xaverii adventu homines illic innumeri ab Ethnica

& Machometana superstitione ad veri Numinais cultum fuere adducti. At postquam hæretici Europæi in has quoque terras, quo Catholici dudum ante immensis sanè sumptibus, laboribus, periculisque aditum sibi aperuere, pedem intulerunt, vera inde religio, fides, pietas, &c. passim abire in exilium compulsæ est irreparabili tot millium animarum exitio. In Japonia certè res Christiana tantopere floruit, ut primitivam illam Ecclesiam in extremum hunc orbis angulum commigrasse crederes. Verùm Hollandi falsis suis criminationibus, calumniis, obrectationibus Japonum Monarcham tandem impulsere, ut multis Christianorum milibus immanissimè trucidatis, & Christum, & ipsum adeo nomen *Christiani* Japoniâ universâ proscripserit. Solis Hollandis, utpote qui nō *Christianos*, sed *Hollandos* se esse palam diserteque profitentur, aditus in regnum hoc, quò per calcatum pergunt CHRISTUM, est concessus.

TARTARIA MAGNA.

Quid de hac memorandum?

Amplissima hæc Asiæ pars ad Occasum Moscoviâ & mari Caspio, ad Austrum Persiâ; Indiâ & Sinâ; ad Ortum & Septemtrionem, mari Tartarico terminatur, dividiturque in partes plures vix nomine Europæis notas. Hic vetus illa Scythia cæterior, sive intra Imaum, & ulterior sive extra Imaum montem, Serica item, populique

Seres.

Seres fuisse perhibentur. Tartari moribus sunt
 efferis, incultis & barbaris. Carnes equorum
 & camelorum semicrudas cum lacte equino in-
 ter gulæ lautitias numerant.

S I N A.

Quinam Imperii hujus termini?

Ab Oriente & meridie Oceanus Orientalis, qui
 & Sinensis à Sinis dictus; ab Occasu India; à Se-
 ptemtrione Tartaria magna, à qua muro illo, ad
 quingentas ferme leucas porrecto, sejungitur;
 Regio hæc tum rebus cæteris, tum præcipue se-
 rico tantopere abundat, ut hoc plerique omnes
 vestiri solcant. Herba *Thea*, & vasa fictilia, quæ
porcelana vocant, ex Sinis allata, præ cæteris
 commendantur. Potentissimi vastissimique hu-
 jus Imperii metropolis ac sedes regia Pechinū
 est, qua ampliorem frequentioremq; urbem

Orbis non habet.

C A P U T XI.

Mappa Geographica Africa.

Quis Africa situs?

Maxima hæc orbis terrarum Peninsula exiguo
 isthmo Asiæ conjungitur, atque ad Septemtrio-
 nem mari mediterraneo, ad Ortum Erythræo &
 Indico, ad Occidentem & Austrum Oceano A-
 tlantico & Æthiopico cingitur. Figura ejus in
 mappa Geographica accedit ad cordis similitu-
 dinē, cujus pars Superior zonæ temperatæ Bo-

reali, mediterraneum zonæ torridæ, pars inferior
zonæ temperatæ Australi subjacet.

2. *Quæ præcipua Africa flumina?*

1. Nilus, qui à Meridie in Septentrionem per
Abyssiniam, Nubiam & Ægyptum procurrens
mare subit Mediterraneum. 2. Niger, qui ab
Ortu Occasum versùs Nigritiam bifariâ secans,
in mare Atlanticum pluribus ostiis irrupit.

3. *Quæ Africa magnitudo?*

Si terræ spatium metiare, triplo ferè major est
Europâ; at si habitatorum numerum supputes,
duplo fortè minor censeari poterit. Nam vastis-
sima illic terrarû spatia aut inculta jacent, aut
arenis sterilibus obducuntur, aut nimio solis æ-
stu torrentur, aut multiplici animalium noxiorum
generè infestantur. Alicubi tamen, in locis
præsertim maritimis & ubi irrigua sunt flumina,
mira soli fertilitas: ut proinde quidquid Africa
sive boni, sive mali producit, *prodigiosum* dici
possit.

4. *Quæ Afrorum indoles & Religio?*

Quamdiu religio vera, quæ efferas etiam atque
indomitas gentes mansuefacit, atque ad om-
nem humanitatē informat, in Africa floruit,
alia prorsus vitæ morumque disciplina & cul-
tura viguit. At postquam & hæretica impietas
& Machometana superstitio animos inficere
cepit & corrumpere, mox ad ingenium Afri
pristinamque rediêre barbariè. Hæc Macho-
metani

metani in Barbaria præcipue & Ægypto, in Abassia &c. Christiani, alibi etiam idolorum degunt cultores. Il porro, qui Ægyptum, Barbariam, locaque finitima incolant, albo, seu potius subflavo; reliqui nigro sunt colore.

5. *Quinam in Africa rerum potentiuntur?*

1. Turcarum Imperator. cui Ægyptus paret potissimaque Barbariæ pars vectigalis & obnoxia est. 2. Rex Fessæ & Marochii. 3. Abassia siue Abyssiniæ Imperator. 4. Imperator Mometapæ.

6. *Quæ Africa divisio?*

Nos in Superiorem siue Borealem, & inferiorem siue Australem dividimus. Alii aliter partiuntur.

§. I.

Superior Africae Pars.

1. *Quor Regiones hac complectitur?*

Sext: 1. Barbariam, 2. Ægyptum, 3. Biledulgeridiam, 4. Zaaram siue desertum, 5. Nigritiam, 6. Guineam.

2. *Ubinam Barbaria sita est?*

Partem potissimam mari Mediterraneo circumiacet è regione Europæ. Regnum Fessanũ & Maroccanum, ubi olim Mauritania Tingitana erat, juxta Oceanum Atlanticum, versus fretũ Herculeum porrigitur. Inde tres sequuntur Respublicæ, Algeriana, Tunetana, & Tripolitana, famosa piratarum receptacula. In tractu Algeriano olim Numidia, & in hac urbes Hypo-

pon.

pon-(hodie *Bona*) & Tagaste erant, illa Episcopatu, hæc natalibus S. Augustini clara. Haud procul urbe Tuneto Carthago stetit, urbs quondam nominatissima Romæq; æmula; cujus tamen nonnisi rudera quædam existant. Extrema Barbariz pars, Egyptu versus, est Barcana regio, ubi olim Lybia exterior, Cyrenaica & Marmarica.

3. *Quid de Egypto memoratu dignum occurrit?*
 Egyptus dividitur in inferiorem, mediâ & Superiorem, quæ hodie *Said*, olim Thebais dicta est, tot Virorû Sanctissimorû nutritrix. Ac licet terra pluviis rarè aut nunquam irrigetur; annua tamen inundatione Nili, qui sub æstivû solstitiû intumescere incipit, mirû quantû fecundatur. Regionis caput Cairus est, urbs totius Africæ amplissima. Inde haud procul absunt Pyramides miræ altitudinis. Alexandria porro, ob Alexandro M. ad oram maris Mediterranei edificata, de pristino illo splendore plurimum perdidit. Visebatur inde turris Pharos, mundi miraculum.

4. *Quid de Biledurgeridia, Zaara, Nigritia & Guinea memorandum?*

1. Biledulgeridia à dactylis, quibus abundat, nomen trahens, Barbariz contermina est, longissimoque tractu ab Egypti confinibus ad Occanû Atlanticû protenditur. 2. Zaara, ubi olim Lybia interior, leones, tigrides, struthiones, variæque monstra alit, quibus homines indigere haud

haud multū abſimiles. 3. Nigritiā Niger-amnis
peinde ac Nilus Ægyptum inundare dicitur, ac
fecundare. Incolæ Hiſpanis ac Luſitanis pluri-
ma vendunt mancipia, quæ deinde in Ameri-
cā tranſvecta, multis magnisque laboribꝯ exer-
centur. 4. Gvineæ auro, ebore, rebusque aliis
abundat; quo circa ab Europæis plurimū fre-
quentatur, præſertim ab Anglis, Batavis, Da-
nis & Brandeburgis, qui littoribꝯ illis, *Ora præ-*
ſertim Aurea, ob aureas arenas ſic nuncupatæ,
plures arces munitiſſimas impoſuere.

§. II.

Pars Africa Inferior ſive Æthiopia.

1. *Quas, qualesque regiones hæc continet?*

Idem ſex, nempe Nubiam, Abyſſinam & Zan-
guebariam, quæ olim Æthiopia Superior ſeu
interior appellabantur: regna itē Congi & Mo-
nomotapæ cum Caſtrezia, quæ Æthiopia infer-
rior ſeu exterior nuncupabantur.

2. *Quid de his omnibus ſummatim dicendum?*

1. Nubia infra Ægyptum ſita, rigatur Nilo &
Nubiā amne, alitq; camelos optimos. 2. Abyſ-
ſina ſive Æthiopia propriè dicta, Abyſſinorū
Imperatori paret; multæ tamen provinciæ ab
Imperio hoc, olim ampliſſimo, fuere avulſæ.

3. Zanguebaria Regio perampla, à Caſtrezia per
longum tractum littoralem verſus mare Ara-
bicum protenſa Luſitani Moſambicum, plura-
que alia loca obtinent. 4. Regnū Congi, quod
fluvio

Auvius Zairus cum aliis amnibus minorib9 rigat fecundatque. 5. Monopotapæ Imperium amplissimum, auri argenticque ferax. 6. Cafferia, postrema Africæ pars ab Oriente, Meridie & Occidente Æthiopico undique Oceano cingitur, ubi promontorium bonæ Spei maximè ad Austrum procurrens.

§. III.

Africæ Insula.

Qua celebriores Africa Insula?

1. Canariæ sive fortunatæ, in Oceano Atlantico Hispaniæ Regi subiectæ, quas inter eminet Teneriffa, ubi Picus omniû, ut ajunt, montium altissimus. 2. Hesperides sive promontorii viridis, quæ & Gorgones sive Gorgades dictæ, itidem in Oceano Atlantico è regione promontorii viridis in Nigritia. Subsunt Regi Lusitanix. 3. Madagascaria sive S. Laurentii in Oceano Æthiopico. Est ex præcipuis totius orbis Insulis. 4. Melita in mari Mediterraneo Siciliam inter & tripolim, fortissimû Italiæ adversus Turcas & Mauros piratas propugnaculum. Hanc Carolus V. anno 1530. Equitibus Melitensibus cessit.

C A P U T XII.

Mappa Geographica Americæ.

1. *Quanam sub Zona sita est America?*

Sub Torrida, & duabus temperatis.

2. *Quis*

2. *Quis ejusdem situs?*

Ad Aquilonem Oceano Glaciali, ad Ortum Atlantico, ad Occasum Pacifico, ad Austrū fretō & mari Magiellanico cingitur. Nobis Europæis ad Occidentem sita est. unde & India Occidentalis appellatur.

3. *Quinam præcipui Americæ fluvii?*

1. Canada, sive fluvius S. Laurentii. 2. Fluvius Amazonum. 3. Fluvius Argenteus. 4. Fluvius Grandis.

4. *Ecquod terra est incolarum ingenium?*

Terra pro vario situ cœlique positu alicubi rerum omnium feracissima, sterilis alibi & infœcunda est. Incolæ, tametsi ad res proprio Marte & arte inveniendas minùs sint prompti & expediti; aliorum tamen opera artificiosissima, examissim, nōrunt imitari. Ante Europæorū in has terras adventum vivebant ferarum ritu: at nunc iis in locis, quæ Catholici *Missionarii* illustrarunt, informâruntque, vitam ducunt admodum honestam.

5. *Quæ ibidem Religio?*

Olim mera hîc erat barbaries, summa rerum omnium ignoratio, & immensū fœdissimarū superstitionum chaos. At postquam Hispaniæ, Galliæ & Lusitanæ Reges religiosissimi, provincias illas, recens detectas, & Ecclesiæ Christi in primis, & suo subdidere imperio, Religio ubique Catholica floret, majoraque in dies capiet

pit incrementa. Atque hinc agnoscere licet
miram DEI, Ecclesiam suam nunquā deserentis,
providentiam: quippe jam inde à tempore
illo, quo apostatarum omnium coryphaeus
Lucifer in lateribus Aquilonis sive extremo E-
propæ angulo per Lutherum aliosque emissus,
os veræ Fidei lumen omnino extinctum ibat,
DEUS in Asia, Africa & America ad extremū
nempe Orientem, Meridiem & Occidentē per
tot Missionarios, virosq; Apostolicos multas ho-
minum myriades puri sincerique Evangelii lu-
ce collustravit.

6. *Quæ America diviso?*

Dividitur generatim in duas prægrandes Pen-
insulas, tenui isthmo Panamam inter & Portū
Pulchrum connexas. Quæ ad Boream procur-
rit America Septentrionalis sive Mexicana;
quæ verò ad Austrum porrigitur, America Au-
stralis sive Peruana appellatur.

§. I.

America Borealis.

1. *Quasnam regiones complectitur?*

1. Canadam sive novam Franciam, quæ Gal-
lorum est. 2. Virginiam, quæ Anglorum. 3.
Floridam, Novum Mexicum & Novam Hispa-
niam sive regnum Mexicanum, quæ Hispano-
rum sunt, & duabus prioribus fertilitate, di-
vitiis &c. longè præstant.

2. *Quæ*

2. *Quæ Insula America Borealis?*

1. Europæ maximè vicinæ sunt Azores, quæ & Insulæ accipitrum ob horum copiâ, & Flandricæ, quod à Flandris inventæ sunt, appellatur. Subsunt Regi Lusitanicæ, & ab aliis inter Africæ insulas numerantur. 2. Insulæ Lucajæ. 3. Antillæ majores & minores. Harum pleræque sunt admodum frugiferæ, & partim Hispanis partim Gallis, Anglis & Batavis &c. subiectæ. 4. Californiam, tractu longissimo propè novum Mexicū à Boreâ in Austrum porrectum, nonnulli Peninsulam esse perhibent.

§. II.

America Australis.

1. *Quæ ejusdem regiones præcipuæ?*

1. Terra Firma sive Castella Aurea, 2. Paraquaya sive Paraquaria, 3. Terra Magellanica, 4. Chile, & 5. Perua sive regnum Peruanū, Hispanicæ sunt ditionis; 6. Brasilia verò Lusitanicæ.

2. *Quanam has inter regiones principatum tenent?*

Regnum Peruanum rebus omnibus affluens, plurimisque & auri & argenti fodinis, dives in monte præsertim Potosio, ubi venæ argenti in exhaustæ.

C A P U T XIII.

De Regionibus incognitis.

1. *Quæ sunt hujusmodi regiones?*

1. Arcticæ sive Boreales, quæ Polo Arctico. 2. Antarcticæ sive Australes, quæ Polo Antartico circumjacent. Vocantur *incognitæ*, quia perpauca de iis explorata habemus.

2. *Quæ regiones incognitæ ad Polum Arcticum?*

1. Spizberga seu *Montes acuti* inter Novam Zemblam ad ortum: & Grænladiam ad occasum. 2. Nova Zembla, Moscoviæ septemtrionali ferè adjacet, à qua freto Vaigatio disimittitur. 3. Jesonis Regio, ultra Japoniam, Septemtrionem versùs excurrit. 4. Gronia sive Grænlania ultra Europam & Americam Borealem porrigitur. 5. Islandia Insula Norvegiæ & Grænladiam interjacet. Hanc veterem illam Thulem nonnulli autumant. Est ibi Hecla mons ignivomus.

3. *Quales hæ regiones?*

Perfrigidæ admodum. Quæ ipsa causa est, quòd minùs adhuc sunt cognitæ; cum ob vehementem frigus & glaciè adiri vix possint. Hollandi quidem aliquot abhinc annis Spizbergam usque & Novam Zemblam penetrarunt; sed commorari diutius haud poterant. Ob nives perpetuas ursi ibi alizque bestię albescunt. Balenas ad Spizbergam magno numero mari innatan-

natantes Batavi æstate capiunt. Indigenæ as-
peris & incultis sunt moribus, atque idolola-
triæ ut plurimum dediti.

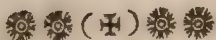
4. *Quæ regiones incognitæ ad Polum Antarcticū?*
1. Nova Guinea infra Asiam ortum versùs sita
est. 2. Carpentaria versùs Polum Antarcticū
longiùs excurrit. 3. Insulæ Salomonis Novam
Guineam & Americam Australem interjacent.
4. Quiri Regio seu Terra Australis Spiritùs
Sancti infra Insulas Salomonis, & 5. infra illam
Nova Zelandia Polum versùs protenditur. 6.
Nova Hollandia, rerum omnium egentissima,
infra Insulas Asiaticas & Novam Guineam oc-
casum versùs sita est. 7. Ignium Regio insula
amplissima est, fretum Magellanicum inter &
Mareum five Sancti Vincentii. 8. Diemeni
Regio infra Novam Hollandiam, Polum ver-
sùs porrigitur &c.

F I N I S.

H

I N-

I N D E X

Capitum hujus Opusculi

P A R S I.

De Globo.

<i>Caput I.</i> De Globo ejusque partibus generatim.	pagina 3
<i>Caput II.</i> De Æquatore Zodiaco, Ecliptica	6.
<i>Caput III.</i> De Meridiano.	7.
<i>Caput IV.</i> De Horizonte.	9.
<i>Caput V.</i> De Tropici.	10.
<i>Caput VI.</i> De Circulis Polaribus.	11.
<i>Caput VII.</i> De quatuor mundi Cardinibus five plagis.	11.
<i>Caput VIII.</i> De longitudine & latitudine locorum.	12.
<i>Caput IX.</i> De Zonis.	14.
<i>Caput X.</i> De diversis anni temporibus in diversis Zonis.	15.
<i>Caput XI.</i> De Climatis.	16.
<i>Caput XII.</i> De diversis effectibus cursus solaris.	17.
<i>Caput XIII.</i> De usu Globi.	20.

P A R S II.

De Mappis seu chartis Geographicis.

<i>Caput I.</i> De Planisphærio terrestri.	22.
<i>Caput II.</i>	

Caput II. De mappis Geographicis generatim. 23.

Caput III. De variis mensuris Geographicis. 26.

Caput IV. De variis vocabulis Geographicis. 28.

Caput V. De Globi tetraquei divisione. 31.

Caput VI. Divisio aquarum. 32.

Caput VII. Mappa Geographica Europæ. 35.

Caput VIII. De 9. majoribus Europæ partibus. 40.

§. I. De mappa Geographica Imperii Germanici. 40. Circulus Austriacus. 44. Bavarius. 48. Suevicus. 50. Rhenanus Superior. 53. Rheni inferior sive Electoralis. 55. Westphalicus. 56. Franco-nicus. 57. Saxonie Superioris. 58. Saxonie Inferioris. 60.

§. II. De magna Peninsula Scandinavia. 61. Svecia. 61. Norvegia. 63. Dania. 65.

§. III. Moscovia. 66. §. IV. Poloniae Regnum. 68. §. V. Turcia Europæa. 70.

§. VI. Britannia. 72. §. VII. Italia. 74.

§. VIII. Gallia. 76. §. IX. Hispania 79. Lusitania. 81. Hungariae Regum. 82.

Caput IX. Octo minores Europæ partes. 83.

§. I. De 4. Regionibus Galliam inter & Imperium Germanicum &c. 83.

Belgium. 84. Lotharingia. 86. Helvetia. 86.

tia 86.	Sabaudia.	- - - - -	88.
§. II.	Quatuor reliquæ Europæ partes Po-		
	loniam inter & Turciam Europæam.	- - - - -	88.
	Transylvania.	88.	Valachia & Moldavia.
	Tartaria minor.	- - - - -	89.
Caput X.	Mappa Geographica Asiæ.	- - - - -	90.
§. I.	Turcia Asiatica,	92.	Anatolia.
	Syria.	94.	Arabia
	96.	Georgia.	97.
	Armenia five Turcomania.	- - - - -	97.
	Diarbechia.	- - - - -	98.
§. II.	Reliquæ Asiæ partes.	98.	Persia.
	India.	99.	Tartaria Magna.
	102.	Sina.	103.
Caput XI.	Mappa Geographica Africæ.	103.	
§. I.	Superior Africæ Pars.	- - - - -	105.
§. II.	Pars Africæ inferior, five Æthiopia.	107.	
§. III.	Africæ Insulæ.	- - - - -	108.
Caput XII.	Mappa Geographica Americæ.	108.	
§. I.	America Borealis.	- - - - -	110.
§. II.	America Australis.	- - - - -	112.
Caput XIII.	De Regionibus incognitis.	112.	

Omnia ad Majorem
DEI Gloriam.

rtur)

-

ata.

is.

na.

ana

qui

ui-

ur,

uū.

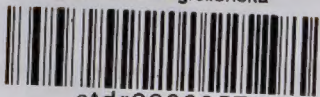
e de

P.

50.

Libra Jagiellońska

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022057

